

Dívka se zlatýma očima

Honoré Balzac

Tato publikace byla zpracována aplikací eKNIHOVNA.cz. E-knihy zdarma ke stažení na www.eknihovna.cz.

Divadlem, při něm se setkáváme nejhojnější hrůzou, je dojista pohled na pařížské obyvatelstvo, příšerný to lid svým vzhledem, vyzáblý, rozlehlé pole, neustále zmítané kouřím zájmem, v níž víří žatva lidí, jež smrt častěji kosí než jinde a kteří se obrozují vždy zase tak stísnění, jichž ztrhané a zkroucené obličejové sálají každým pórem ducha, touhy, jedy, jimiž otěhotnily jejich mozky; nikoliv tváře, ale masky: masky slabosti, masky síly, masky bídy, masky radosti, masky pokrytectví; vesměs oslabení, vesměs s nevyhladitelnými značkami udýchané chtivosti. Čeho si přejí? Zlata nebo rozkoše?

Několik úvah o duši Paříže může vysvětlit příčiny její mrtvolné tvářnosti, mající pouze dvojí věk, buď mládí nebo chřadnutí: bledé a bezbarvé mládí a nalíčené chřadnutí, jež chce se zdát mladým. Cizinci, nepoutaní k úvahám, pociťují při pohledu na tento exhumovaný lid z počátku záchvat odporu k tomuto veleměstu, rozsáhlé dílně rozkošnictví, ze kterého záhy sami nemohou vybráti a zůstanou, aby se tam dobrovolně znetvořili. Málo slov dostačí, abych fyziologicky odůvodnil téměř pekelný nádech pařížských postav, neboť ne žertem pouze byla Paříž nazvána peklem. Považujte toto slovo pravdivým. Vše tam kouří, vše hoří, vše září, vše věří, vše plá, se vypařuje, pohasíná, znovu se zapaluje, jiskří, srší a se stravuje. Nikdy nebyl život v kterékoliv zemi horoucnější ani palčivější. Tato sociální příroda, vždy v roztavení, zdá se říkati po ukončení každého díla: K jinému! jak si to říká sama příroda. Jako příroda, obírá se tato sociální příroda hmyzem, jednodenními květy, maličkostmi, marnostmi a také soptí oheň a plamen svým věčným kráterem. Snad dříve, než budeme rozbírat příčiny, jež skytají speciální fyziognomii každé třídy tohoto inteligentního a čilého národa, nutno označiti všeobecnou příčinu, která tu více či méně odbarvuje, činí bledými, modří a hnědí individua.

Poněvadž se zajímá o vše, nezajímá se Pařížan na konec o nic. Jeho třením opotřebovaná tvář, ježto žádný cit nemá v ní převahu, šedne jako sádra domů, přijavši všechnen prach a kouř. Dojista, lhotejný z večera, čím se opojí zítra, žije Pařížan, ať jakkoliv stár, jako dítě. Reptá proti všemu, utiňuje se vším, posmívá se všemu, zapomíná všeho, chce vše, ochutná vše, všeho se chápá vášnivě a opouští bezstarostně; své krále, své výboje, svou slávu, svého bůžka ať z bronzu ať ze skla; tak jako odhazuje své punčochy, klobouky a své jmění. V Paříži žádný cit neodolá trysku věcí, a jich proud zavazuje k zápasu strhujícím vášně: láska jest tam přáním a nenávist choutkou; není tam pravého příbuzenstva než tisícifranková bankovka, jiného přítele než zastavárna. Ono všeobecné „nech vše běžeti“, nese ovoce; a v saloně jako na ulici nikdo není přespříliš, nikdo není ani absolutně užitečný, ani absolutně škodlivý: hlupáci a šibalové jako duchaplní a poctivci. Vseje tu trpěno, vládá i guillotina, náboženství i cholera. Vždy se hodíte tomu světu, nikdy nescházíte. Kdo vládne tedy v této zemi bez mravů, bez víry, bez jakéhokoliv citu; ale odkud vznikají a kam vyúsťují všechny city, všechny víry a všechny mravy? Zlato a rozkoš. Vezměte tato dvě slova jako světlo a projděte touto velikou sádrovou klecí, tímto úlem o černých stokách, a sledujte tu serpentiny oné myšlenky, která jí zmítá, ji pozvedá, zpracovává. Přehleďte, zkoumejte nejprve svět, který nemá ničeho.

Dělník, proletář, člověk pohybující svými nohama, rukama, jazykem, hřbetem, jedinou paží, svými pěti prsty, aby žil; nuže, ten, jenž první by měl šetřiti principem svého života, přepíná své síly, zapřahuje svou ženu k nějakému stroji, používá svého dítěte a přibíjí je k nějakému kolostroji. Továrník, jakési druhořadé lano, jehož chvění pohání onen lid, který svými nečistými rukama krouží a zlatí porcelánové nádoby, šije oděvy a šatstvo, zplošťuje železo, hobluje dřevo, tká ocel, zpevňuje konopí a len, satinuje bronz, vroubkuje křišťál, napodobí květy, vyšívá vlnu, cvičí koně, plete postroje a prýmy, ryje měď, natírá vozy, zakulacuje staré jímby, paří bavlnu, nadýchává tyl, štěpí diamant, hladí kovy, přeměňuje mramor v listy, blyští kaménky, odívá myšlenku, barví bělí a černí vše; nuže, onen zástupce ředitelův přislíbil právě tomu světu potu a vůle, studii a trpělivosti nadobytčejnou mzdu, buď ve jménu rozmarů města, buď na popud obludy, nazvané spekulací. Tu opi počli pracovati přes čas, strádati, dít se, klnouti, posuti se a běhati; všichni se zchvátili, aby získali ono zlato, které je oslňuje. Pak neteční k budoucnosti, chtějí rozkoši, spoléhajíce na své paže jako malíři na svou palettu, rozhazují, velkopanští pro jeden den, v pondělí své peníze v kabaretech, jsoucích blátivými valy města; opaskem neustále svinovaným a rozvinovaným nejnecudnější z Venuší, kde ztrácí se jako při hře občasně jmění toho lidu stejně divokého v rozkoši, jako je klidným při práci.

Tedy po pět dnů není odpočinku pro tuto činnou část Paříže! Vykonává pohyby způsobující, že křivne, tloustne, hubne, bledne, srší v tisícerych paprscích tvůrčí vůle. Pak její rozkoši, jejím odpočinkem jest vysávající zhýralost hnědé kůže, načerněná zátkami, zsinálá opilstvím, neb žlutá špatným zažíváním, trvající pouze dva dny, leč ukrádající chléb budoucnosti, polévku týdne, šaty ženiny, cárovité plénky děcka. Tito lidé, zrození patrně, aby byli krásní, neboť každý tvor má svou poměrnou krásu, sešikovali se, od dětství, pod velení síly, pod vládu kládíva, nůžek, osnovy, a zvlukanovali se úplně. Není-li Vulkan se svou šeredností a silou znakem tohoto šeredného a silného národa, vznešeného mechanickou inteligencí, své doby trpělivého, hrozného v jednom dni za století, vznětlivého jako prach a připraveného kořalkou k revolučnímu požáru, slovem, dosti duchaplného, aby

vzplanul při obmyslném slovu, jež proň vždy značí: zlato a rozkoš! Zahrneme-li sem všechny, kdož vztahují ruku po almužně, po zákonitých mzdách, nebo po pěti francích, popranych všem druhům pařížské prostituce, slovem, po každých penězích dobře či špatně vydělaných, čítá tento národ třistatisíc jedinců. Nebyla by bez kabaretů vláda svržena každého úterý? Na štěstí v úterý jest tento národ zmalátnělý, vyspává se z rozkoše, nemá ani vindry, a vrací se do práce, k suchému chlebu, poháněn nutností hmotné výroby, jež se mu stává zvykem. Nicméně má tento národ své projevy ctnosti, své celé lidi, své neznámé Napoleony, kteří jsou typem jeho sil, přivedených k svému nejvyššímu vyslovení, a obsahují sociální metu existencí, kdež myšlenka a pohyb nesdružují se tak, aby opatřily rozkoš, jako spíše aby upravily působení bolesti.

Náhoda učinila dělníka spořivým, náhoda ho obdařila myšlenkou, mohl pohlédnutí v budoucnost, potkal ženu, stal se otcem, a po několika letech těžkých strádání podnikne malý obchod s krátkým zbožím, najme si krám. Nezdrží-li ho ani nemoc ani neřest v cestě, vedlo-li se mu, hle náčrt takového normálního života.

A nejprve pozdravte toho krále pařížského ruchu, který si podmanil čas i prostor. Ano, pozdravte tu stvůru, složenou z ledku a plynu, jež za těžkých nocí poskytuje děti Francii a za dne rozmnožuje své já ku službě, slávě a rozkoši spoluobčanů. Tento člověk řeší problém, kterak lze současně dostačiti láskyhodné ženě, své domácnosti, úředním novinám, své kanceláři, Národní Gardě, Opeře a Bohu; ale tak, aby přeměnily se v tolary Úřední noviny, Kancelář, Opera, Národní Garda, žena a bůh. Pozdravte zkrátka bezvadného hromaditele. Vstává každodenně o páté hodině, přelétne jako pták vzdálenost, oddělující jeho bydliště od ulice Montmartre. Ať vítr duje nebo hřímá, prší nebo sněží, jest ve výpravně, očekává tam náklad časopisů, jichž rozdělení se podjal. Přijme tento politický chléb « hltavostí, vezme a odnese. O deváté hodině je v klínu své domácnosti, zažertuje se ženou, ukradne jí hrubý polibek, pochutná si na šálku kávy, nebo vylaje dětem. O třech čtvrtích na deset objeví se na radnici. Tam rozložen v křesle, jako papoušek na svém bidélku, ohříván městem Paříží, zapisuje až do čtyř hodin úmrtí a zrození z celého okresu, aniž jim věnuje slzy nebo úsměvu. Štěstí a neštěstí čtvrti, plyne špičkou jeho pera, jako před chvílí duch Úředních novin cestoval na jeho bedrech. Nic ho netíží! Jde stále přímo v před, čerpá své vlastenectví úplně ze žurnálu, neodmlouvá nikomu, křičí neb tleská s celým světem a žije jako vlaštovka. Jsa dva kroky od své farnosti vzdálen, může přenechat své místo v případě nějakého důležitého obřadu některému z nadpočetných úředníků a jiti zpívati requiem na kůr chrámu, jehož je v neděli a ve svátek nejkrásnější ozdobou a nejmohutnějším hlasem, kde s energií krouť svá široká ústa, zahřmívaje radostné Amen. Je kostelním zpěvákem. Sproštěn o čtyřech hodinách povinné služby, objeví se v nejproslulejším krámě města jako roznášec veselí a rozmaru. Šťastnáť jeho žena, není mu času k žárlivosti, je více mužem činu než citu. Tož jakmile přijde, škádlí kancelářské slečinky, jichž živé oči lákají sílu zákazníků; veselí se uprostřed ozdob, nákrčníků a zručnými dělnicemi upraveného musselinu; neb ještě častěji, před obědem, jde za obchodem, opíše stránku žurnálu, neb odnese vykonavateli nějakou opožděnou směnku. O šesté hodině každého dne je věrně na svém místě. Nepostradatelný první bas sboru, je v Opeře, odhodlán stati se tam vojákem, Arabem, vězněm, divochem, sedlákem, stínem, nohou velblouda, lvem, ďáblem, geniem, otrokem, černým nebo bílým kleštěncem, vždy znalý vzbuditi radost, bolest, slitování, úžas, vyrážeti neměnné výkřiky, mlčeti, loviti, biti se, představovati Řím nebo Egypt; ale vždycky in petto kramář. O půl noci stane se znovu dobrým manželem, mužem, něžným otcem, vklouzne do manželského lože s obrazotvorností dosud napiatou klamnými tvary nymf z Opery, a obrací tak ku prospěchu manželské lásky neřesti světa a rozkošnou okrouhlost stehen Taglionové. Konečně, jestli spí, spí rychle a urychluje spánek, jako urychlil svůj život. Není-li to pohyb, stavší se člověkem, vtělený prostor, proteus civilisace! Tento člověk zahrnuje v sobě vše: dějiny, literaturu, politiku, vládu, náboženství a umění válečné. Není-li to živoucí encyklopedie, groteskní atlas, stále na cestě jako Paříž a bez odpočinku?

Vše na něm jsou nohy. Nižádná fysiognomie nemůže se uchovati čistou při takých pracích. Snad dělník, zmírající ve věku třiceti let se žaudkem, vyluhovaným postupnými dávkami kořalky, bude dle některých dobře honorovaných filosofů šťastnějším než kramář. Někdo zmírá jednou ranou, jiný po částech.

Ze svých osmi zaměstnání; ze svých plecí, e svého hrdla, ze svých rukou, ze své ženy a ze své živnosti těží tento jako z tolika statků děti, několik tisíc franků a nejnamáhavější blaho, jaké kdy potěšilo srdce lidské. Toto jmění a tyto děti, neb děti tvoří pro něho všechno, stávají se kořistí vyššího světa, jemuž přináší své tolary a svou dceru, neb svého syna, vychovaného v koleji, který, jsa vzdělanější svého otce, upírá výše své ctižádostivé pohledy. Často nejmladší syn nepatrného obchodníčka chce se něčím státi ve státu.

Tato ctižádost zavádí mysl do druhé ze sfér pařížských. Vystupte tedy o poschodí a jděte do mezipatří, nebo sestupte s podkroví a zůstaňte ve čtvrtém poschodí, slovem, vnikněte do světa, který něco má: tam tentýž výsledek.

Obchodníci ve velkém a jejich mládenci, úředníci, personál malé banky a veliké poctivosti, taškáři, prokleté duše,

první a poslední příručí, 3ísaři úředního vykonavatele, advokáta a notáře, zkrátka činní, myslící a spekulující údové této malé buržoasie, která ovládá zájmy Paříže a lidí ve svůj prospěch, skupovává potraviny, ukládá do zásobárny výrobky, zhotovené proletáři, nakládá do sudů jižní ovoce, ryby oceánu, vína všech šíráni, milovaných sluncem, která vztahuje ruce na Orient, běře tam šály, jimiž pohrdli Turci a Rusové, chodí sklízeti až do Indie, uléhá, aby očekávala prodej, touží po zisku, eskomptuje cenné papíry, hrabe a vybírá všechny hodnoty, sbaluje po kuse celou Paříž, rozválí ji, pase po dětinských rozmarech, slídí po vrtoších a neřestech zralého věku, těží z jeho chorob; nuže, aniž pili kořalky jako dělník, aniž se váleli v blátě podměstí, maří všickni také své síly, vzájemně přepínají svá těla a ducha, schnou chtíči a ničí se střemhlavým chvatem. U nich fysické zkroucení se dovršuje pod bičem zájmů, pod metlou ctižádosti, jež mučí povýšený svět tohoto obludného města, jako zkroucení proletářovo se dovršilo pod krutým vahadlem hmotných přípravků, neustále toužených despotismem aristokratického: chci tomu! Tu jest tedy nutno, aby uposlechnut byl tento všeobecný vládce rozkoš neb zlato, pohliti čas, uspíšiti čas, nalézti ve dnu a noci více nežli dvacetčtyři hodiny, vysíliti se, ubiti se, prodati třicet roků staroby za dva roky choroblivého odpočinku. Avšak dělník umírá v nemocnici, když poslední lhůta jeho zmrzačení je dovršena, kdežto drobný měšťák zůstává na živu a žije, ale zblblý. Potkáte ho s tváří vyžilou, plochou, starou, bez lesku v očích, bez síly v noze, jak se vleče s tupým vzhledem po boulevardu, pasu to jeho Venuše, jeho milovaného města. Co chtěl tento měšťák? Cetku Národní Gardy, stálý masný hrnec, slušné místo na hřbitově Père-Lachaise a trochu zlata po zákonu vydělaného pro stáří. Jeho pondělkem je mu neděle, jeho odpočinkem jest projížďka najatým vozem, výlet na venek, při němž jeho žena a děti s rozkoši hltají prach nebo se smaží na slunci; jeho podměstím je hostinský, jehož otravný oběd je proslulý, nebo nějaký rodinný ples, kde; e lidé dusí až do půl noci. Někteří hlupáci se užásají nad tancem svatého Víta, jímž jsou stíženy monady, jež možno spatřiti mikroskopem v kapce vody, leč co by řekl Gargantua Rabeaisův, postava vznešené, nepochopené odvahy, co by řekl tento obr, spadlý s nebeských sfér, kdyby se bavil pozorováním pohybu tohoto druhého života pařížského, jehož jedna formule je zde před námi? Viděli jste někdy ony malé boudy, Jež jsou v létě studené a v zimě nemají jiného krbu, mimo uhelníček, umístěné pod širou měděnou čepičkou, jež pokrývá obilní tržiště? Paní je tam od rána, je zaměstnána v tržnici, a vydělává při tomto řemeslu prý dvanáct tisíc franků ročně. Když paní vstane, jde pán do tmavého kabinetu, kde půjčuje na lichvářský úrok obchodníkům své čtvrti. O deváté hodině ocitne se v kanceláři pro pasy, kdež je náměstkem přednostovým. Večer je u pokladny divadla Italien neb u kteréhokoliv jiného divadla.

Děti jsou odevzdány kojné a když se vrátí, jdou do koleje nebo pensionátu. Pán a paní bydlí ve třetím poschodí, mají pouze jednu kuchařku, a pořádají plesy v salonu rozměru dvanácti a osmi stop, a osvětleném argandskými lampami, ale dají stopadesát tisíc franků své dceři a jdou na odpočinek ve věku padesáti let, kdy počínají objevovati se ve třetím pořadí loží v Opeře, ve fiakru na Longchamps, nebo za všech slunečných dnů ve vyrudlé toaletě na boulevardech špalíru těchto zúrodnění. Ježto jsou vážení ve čtvrti, oblíbení u vlády, spříznění s vysokým měšťáctvem, obdrží pán v pětadesáti letech kříž čestné legie a otec jeho zetě, starosta okresu, zve ho na večírky. Tyto práce celého života jsou tedy užitečný dětem, které toto malé měšťáctvo snaží se osudově vychovati až k vyšším stupňům.

Každá oblast vrhá takto veškerý svůj potěr do oblasti vyšší. Syn bohatého kupce se stává notářem, syn dřevařův se stává úředníkem. Ani jediný zub neschází, aby nezapadl do své rýhy, a vše pohání vzestupný pohyb peněz.

Hle, jsme tedy nyní přivedeni do třetího okruhu tohoto pekla, které snad někdy bude míti svého DANTA. V tomto třetím sociálním kruhu, jakémsi břichu pařížském, kde se stravují zájmy města a kde se zhustují ve tvar, řečený obchody, hýbá a zmítá se trpkým a žlučnatým střevním pohybem dav právníků, lékařů, notářů, advokátů, obchodního světa, bankéřů, velkoobchodníků, spekulantů a úředníků. Tam se vyskytuje ještě více příčin pro fysickou a morální zkázu, nežli kdekoli jinde. Téměř všickni tito lidé žijí v nákazyplných pracovnách, v zamořených audienčních sálech, v malých zamřížovaných pokojících, tráví dny shrbeni pod břemenem obchodních záležitostí, vstávají s úsvitem, aby postačili, aby se nenechali oloupiti, aby všeho získali, neb aby ničeho neztratili, aby se zmocnili člověka neb jeho peněz, aby věc dobře navlékli neb vyvlékli, aby kořistili z prchavé okolnosti, aby dali pověsiti neb osvoboditi člověka. Mají zpětný vliv na koně, týrají je, schvacují, způsobují, že jejich nohy také před časem stárnou. Čas jest jejich tyranem, schází jim, uniká jim, nemohou ho ani natáhnouti, ani zkrátiti. Která duše může zůstatí velikou, čistou, mravnou, ušlechtilou, a důsledně která tvář zůstane krásnou v ničivém provozování živnosti, jež nutí snášeti tíhu veřejných béd, rozebíratí je, na váhu je brati, ceniti je a vyssáti je. Tito lidé odkládají své srdce, kam? ... nevím: ale nechávají je někde, mají-li je vůbec, než-li sestoupí každého rána ke kořenům lopoty, která utiskuje rodiny. Pro ně není tajemství, vidí rub společnosti, jejímiž jsou zpovědníky a již pohrdají. Nuž ať činí cokoliv, následkem toho, že se měřili s korrupcí, mají z ní hrůzu a zesmutňují, aneb z únavy, tajnou transakcí se s ní snoubí: konečně nutně se otupují pro všechny city, oni, jimž zákony, lidé, zřízení dávají létati jako kavkám nad mrtvolami ještě teplými. Vždycky penězník odvaruje živé,

kontraktant odvažuje mrtvé, právník odažuje svědomí. Jsouce povinni bez ustání mluvit, nahrazují všichni myšlenku slovem, cit frásí, a jejich duše stává se hrtanem. Opotřebují se a znemravňují. Ani veliký obchodník, ani soudce, ani advokát neuchovávají své poctivosti: necítí již, přikládají pravidla, jež falšují druhy. Jsouce unášeni svou jako bystřina se ženoucí existencí, nejsou ani manžely, ani otci, ani milenci; klouzají jako na rohačkách po věcech života a žijí stále poháněni záležitostmi velikého města. Když se vrátí domů, jsou novu vylákáni, aby šli do plesu, do Opery, na slavnosti, kde si získávají klientů, známostí a protektorů. Všichni jedí nad míru, hrají, bdí, a jejich vaře se zakulacují, splošťují a rudnou. Proti tak strašným výdajům intelektuálních sil, proti tak mohonásobným mravním stahům kladou ne rozkoš, jeť příliš bledá a nevyvolává protivy, ale prostopášnost, prostopášnost tajnou a děsnou, neboť mohou vládnouti vším a vyrábějí morálku společnosti. Jejich skutečná tupost se skrývá za kouši speciální vědu, znají své řemeslo, ale neznají ničeho, co je mimo ně. Tedy aby zadírali svou sebelásku, uvádějí vše na přetřes, kritisují i zdař bůh; zdají se pochybovači a ve skutečnosti sou zevlouny, a noří svého ducha do nekonečných skussí. Téměř všichni pohodlně za své přijímají společenské, literární neb politické předsudky, aby se zprostili povinnosti míti mínění; stejně jako staví své svědomí do záštity zakonníka anebo obchodního soudu. Vyšedše časně, aby byli pozoruhodnými lidmi, stávají se prostředními a plazí se po výšinách světských. Také jejich tváře jeví onu trpkou bledost, ona falešná zbarvení, ony kalné oči modře vroubené, ona žhavá a smyslná ústa, na nic pozorovatel poznává příznaky zvrhlosti myšlenky a její kroužení v okruhu speciality, jež zabijí plodné schopnosti mozku, dar viděti velce, sevšeobecnovati a odvozovati. Krčí se téměř všichni v peci obchodní záležitostí. A nikdy člověk, který byl uchopen otřesy neb kolovým vírem těchto ohromných strojů, nemůže se stati velkým. Je-li lékařem, buď se zabýval málo medicínou nebo jest výminkou, Bichatem, jenž umírá mlád. Je-li velikým obchodníkem, zůstává čímsi, jest téměř Jacques-Coeure. Dělal něco Robespierre? Danton byl lenoch, který vyčkával. Ale kdož ostatně kdy záviděl postavě Dantonově a Robespierrově, ať třeba jakkoliv pylnými byly? Tyto obchody povýtce získávají jim peněz, které hromadí, aby se spojili s aristokratickými rodinami. Je-li ctižádost dělníkova shodná se ctižádostí malých měšťáků, tu jsou jistě i vášně stejné. V Paříži marnivost zahrnuje v sobě všechny vášně. Typem této třídy byl by buď ctižádostivý měšťák, který po životě úzkosti a ustavičných pletích dostane se do Státní Rady, jako mravenec proleze štěrbinou; buď některý redaktor den niku, schvácený intrikami, kterého král činí parem Francie, snad aby se pomstil na šlechtě; buď některý notář, stavší se starostou svého okresu, lidé vesměs zbití obchody, kteří, dojdou-li cíle, dospívají tam ubití. Ve Francii jest obyčejem nastolovati paruku. Napoleon, Ludvík XIV, veliké *demonstrandum*, což bylo dokázati, je-li dovoleno použití scholastické formule na mravovědu.

Nuže, za kteréhosi z oněch krásných jarních jiter, kdy listí ještě není zelené, ačkoliv rozvité, kdy slunce začíná ozařovati střechy a nebe je modré, kdy obyvatelstvo pařížské vychází ze svých buněk, aby bzučelo na boulevardech, proudí jako tisícibarevný had ulicí de la Paix k Tuileriím, pozdravujíc okázalosti hymenu, jichž období začíná; za kteréhosi z oněch radostných dnů tedy mladý muž, krásný jako byl jas onoho dne, vkusně oblečený, nenuceného chování, (prozradme tajemství) dítě lásky, vlastní syn lorda Dudleye a slavné markýzy de Vordac, procházel se ve velké aleji v Tuileriích. Tento adonis jménem Henri de Marsay narodil se ve Francii, kde lord Dudley provdal mladou osobu, již tehda matku Henriho, za starého šlechtice jménem pan de Marsay. Tento motýl vybledlý a na zhasnutí uznal dítě za své za požitky renty statisíce franků, definitivně přidělené jeho domnělému synu. Šílenství, jež nepřišlo příliš draho lordu Dudleyovi: francouzské renty platily tehdy sedmnáct franků padesát centimů. Starý šlechtic umřel, aniž poznal své ženy, paní de Marsay vdala se pak za markýzu de Vordac, ale nežli se stala markýzou, starala se málo o své dítě a lorda Dudleye. Nejprve válka, prohlášená mezi Anglií a Francií, rozdělila oba milence – a pak věrnost, prese vše, nebyla a nebude nijak módou v Paříži.

Pak úspěchy elegantní, hezké a všeobecně zbožňované ženy ohlušily v Pařížance cit mateřský. Lord Dudley nebyl starostlivější o svého potomka nežli jeho matka. Náhlá nevěra mladé dívky, horoucně milované, naplnila ho snad jakýmsi odporem ke všemu, co pocházelo od ní.

Ostatně možná také, že otcové milují pouze děti, s nimiž se úplně seznámili; společenská víra nejvyšší důležitosti pro klid rodin, kterou by měli udržovati všichni neženatí průkazem, že otcovství je cit vypěstěný ve skleníku ženou, mravy a zákony.

Ubohý Henri de Marsay měl otce jen v onom z obou, jenž nebyl povinen jím býti. Otcovství pana de Marsay bylo přirozeně velmi neúplné. Děti mají v řádu přírodním otce jen po několik okamžiků; a šlechtic napodobil přírodu. Dobrák by nebyl býval prodal svého jména, kdyby nebyl měl neřesti. Jedl tedy bez výčitek svědomí v nejhorších krčmách, a propíjel po několik pololetí ostatní, jež platil důchodníkům národní poklad. Pak svěřil dítě staré sestře z rodiny de Marsay, jež o ně měla velikou péči a dala mu, při hubeném stravném, poskytnutém bratrem, učitelem, abbéa bez groše, který spřádal budoucnost mladého muže a rozhodl platiti se ze sta tisíc liber renty za péči věnovanou svému žákovi, jehož si zamiloval. Tento učitel byl náhodou skutečným knězem, jedním z oněch

duchovních, stvořených k tomu, aby se stali kardinály ve Francii nebo Borgii pod tiarou. Naučil za tři roky dítě tomu, čemu by je v koleji byli naučili za deset let. Potom tento veliký člověk, jménem abbé de Maronis, dovršil výchovu svého žáka dávaje mu studovati civilisaci ve všech tvářnostech: živil ho ze své zkušenosti a vlácel ho velmi málo do kostelů, tehdy uzavřených: vodil ho často do zákulisí, nejčastěji ke kurtisánám; rozbíral mu lidské city část po části; zasvěcoval ho do politiky v srdci salonů, kde se tehdy pekla; vypočetl mu vládní stroj a pokusil se z přátelství ku krásné povaze, opuštěné, ale bohaté nadějí, mužně nahraditi mu matku: Není-li církev matkou sirotků? Žák nezklamal takové péče. Tento důstojný muž zemřel, jsa biskupem, roku 1812 se zadostiučiněním, že zanechal pod nebem dítě, jehož srdce a duch byly v šestnácti letech tak dobře utvářeny, že mohl odříti čtyřicetiletého muže. Kdo by se byl nadál, že nalezne bronzové srdce, mozek zalkoholisovaný pod nejsvůdnějším zevnějškem, jaký kdy starší malíři, tito naivní umělci, udělili hadu v pozemském ráji? Ale to ještě není nic. Ještě k tomu navázal dobrý fialový chlapík pro svého oblíbence určité známosti s vysokou pařížskou společností, jež se v rukách mladého muže mohly výtežkem rovnati novému stotisíci liber renty.

Konečně tento kněz, prostopášný, ale politický, nevěřící, ale učený, zrádný, ale líbezný, slabý na zevnějšek, ale stejně zdatný hlavou i tělem byl tak podstatně užitečný svému žákovi, tak shovívavý k jeho neřestem, tak dobrým odhadcem sil všeho druhu, tak hluboký, kdykoli bylo nutno provést nějaké lidské odúčtování, tak mladý při tabuli, ve Frascati, v sám nevím kde, že uznalý Henri de Marsay nikdy nebyl více dojat, roku 1814, než při pohledu na podobiznu svého drahého biskupa, jedinou to movitou věc, kterou mu mohl odkázati tento prelát, podivuhodný typ mužů, kteří svým geniem zachránili katolickou, apoštolskou a římskou církev, zkompromitovanou této chvíle slabostí jejího dorostu a stářím jejích velekněží; ale chce-li církev. Kontinentální válka zabránila mladému Marsayovi poznati jeho pravého otce, jehož jméno jestli znal, jest pochybno. Opuštěn v dětství, neznal ani paní Marsayové. Přirozeně želel velmi málo svého domnělého otce. A co se týká slečny de Marsay, své jediné matky, dal jí po její smrti zříditi na hřbitově Pere Lachaise velmi pěkný náhrobec. Monsignor de Maronis zaručil tomuto starému kapižonu jedno z nejlepších míst v nebi, tak že Henri, vida ji umíratí šťastnou, věnoval jí egoistické slzy, a jal se ji oplakávati k vůli sobě. Abbé vida tuto bolest osušil slzy svého žáka upozorněním, že dobrá dívka šňupala hnusným způsobem a stávala se tak šerednou, hluchou a nudnou, že je smrti zavázán k díkům. Biskup splnoletil svého žáka roku 1811. Potom když matka pana de Marsay se znovu provdala, vyvolil kněz v rodinné radě jednoho z těch počestných bezhlavců, které vybral u okénka zpovědnice, a pověřil ho správou jmění, jehož důchodů užíval ku společným potřebám, ale jehož kapitál chtěl uchovati.

Ku konci roku 1814 neměl tedy Henri de Marsay na světě závazného citu a byl volný jako pták bez družky; ačkoli dovršil dvaadvacátý rok, zdálo se, že je mu sotva sedmnáct. Vůbec všichni jeho nejnebezpečnější sokové pokládali ho za nejhezčího hochu v Paříži. Po svém otci, lordu Dudleyovi, podědil modré oči co nejzamilovaněji ošidné, po matce černé vlasy co nejhustější, po obou čistou krev, pleť mladé dívky, tvář sladkou a skromnou, postavu jemnou a aristokratickou a velmi krásné ruce. Pro ženu znamenal pohled naň, stati se po něm šílenou; víte? pocítiti takovou touhu, která šíří srdce, ale která se zapomíná pro nemožnost ukojení, protože žena v Paříži je obyčejně bez vytrvalosti. Málo které z nich si řeknou po způsobu mužů ono PŘIDRŽÍM SE rodu Oranžského. V této životní svěžesti a přes čistotu svých očí měl Henri udatnost lví a obratnost opičí. Roztál kouli na deset kroků o čepel nože, jezdil na koni způsobem, který uskutečňoval báji o centaurovi. Působně řídil vůz o dlouhých opratích, byl mrštný jako Cherubin a klidný jako beránek, ale dovedl ztlouci člověka z předměstí v hrozné hře kopané nebo s holemi, pak uměl sáhnouti na klavír, že se mohl stati umělcem, kdyby upadl do neštěstí, a měl hlas, který by mu byl vynesl od Barbaje padesát tisíc franků zasezonu. Žel! všechny tyto krásné vlastnosti, ty pěkné vady byly zkaleny strašnou neřestí: nevěřil ani v muže, ani v ženy, ani v boha, ani v ďábla. Rozmarná příroda počala jeho vlohy, kněz je dovršil.

Aby se tato příhoda stala srozumitelnou, je nutno zde dodati, že lord Dudley přirozeně našel mnoho žen, schopných aby dodali několik exemplářů tak rozkošného portaitu. Druhým jeho mistrovským dílem toho druhu byla mladá dívka nazvaná Eufemie, zrozená z jisté dámy španělské, vychovaná v Havaně, zpět přivedená do Madridu s mladou antilskou kreolkou a se zhoubnými choutkami kolonií, ale šťastně provdaná za starého a velmi bohatého španělského pána, dona Hijose, markýza de San-Réal, který od obsazení Španělska vojskem francouzským ubytoval se v Paříži a přebýval v ulici Saint Lazare. Právě tak s bezstarostností jako z ohledu k nevinnosti mladého věku nedal lord Dudley zprávy svým dětem o příbuzenstvích, jež jim všady tvořil. Toť lehká nepřístupnost civilisace, tato má však tolik výhod, že jest třeba jí prominouti její poklesky ve prospěch dobrodiní. Lord Dudley, abychom už o tom nemluvili, utekl se v roku 1816 do Paříže, aby unikl pronásledování anglické justice, kteráž Orientu chrání pouze zboží. Cestující lord spatřiv Henriho tázal se, kdo je ten krásný mladý muž, pak uslyšev jeho jméno pravil: »Ach! toť můj syn, jaké neštěstí!«

Taková byla historie mladého muže, který asi v polovině měsíce dubna 1815 nedbale se procházel velkou alejí

Tuilerii po způsobu všech živočichů, kteří znajíce svou sílu krácejí klidně a majestátně, -měšťáci ohlíželi se zcela naivně, aby ho znovu spatřili, ženy se vůbec neohlížely, očekávaly ho až se vrátí, a vrývaly si ho v paměť, aby si včas vzpomněly této příjemné tváře, která by nebyla zohyzdila tělo té nejkrásnější z nich.

- Co pak tu děláš v neděli? řekl Henrimu markýz de Ronquerolles potkav ho.

- Ryba je ve vrši, odpověděl mladý muž.

Tato výměna myšlenek stala se dvěma významnými pohledy, aniž Ronquerolles a de Marsay vypadali, jako by se znali. Mladý muž prohlížel procházející se s hbitostí pohledu a sluchu, vlastní Pařížanu, jenž, jak se zdá na první pohled, nic nevidí a neslyší, ale který vidí a slyší vše. V tom okamžiku přistoupil k němu mladý muž a zavěsil se mu důvěrně v rámě řka:

- Jak se vede, můj milý de Marsay?

- Ale velmi dobře, odpověděl mu de Marsay s oním zdánlivě vroucím vzezřením, které však mezi mladými Pařížany nic neznamená ani pro přítomnost ani pro budoucnost.

Opravdu, mladí lidé v Paříži nepodobají se mladým lidem žádného jiného města.

Rozdělují se ve dvě třídy: Mladý muž, který má něco, a mladý muž, který nemá nic neb mladý muž, který rozvažuje a který rozhazuje. Ale rozumějte tomu dobře, jde zde pouze o domorodce, kteří vedou v Paříži život rozkošnické elegance. Existují tam ovšem i jiní mladí lidé, ale tito jsou děti, chápající velmi pozdě pařížské živobytní a jsou jím podvedeni. Nehloubají, studují, drou se, říkají ostatní. Konečně se tam spatřují též jistí mladíci bohatí neb chudí, kteří se chytají úřadů a výhradně se jim věnují, jsou poněkud Rousseauovým Emilem z občanského těsta, a neobjevují se nikdy ve společnosti. Diplomati je nezdvořile nazývají hejsky. Ať jsou hejsci nebo ne, rozmnožují počet oněch prostředností, chlubíce se svou nemohoucností, kterou nazývají mravy a poctivostí. Tento společenský druh *Cenyvýtečnosti* týrá správu, armádu, úřady, komory a dvůr. Zmenšuje a zplošťuje zemi a jaksi tvoří v politickém těle lymfu, která je přetěžuje a činí měkkým. Tyto počestné osoby nazývají talentované lidi nemravnými neb šibaly, jestliže tito šibalové dávají si platit své služby, nebo alespoň slouží; kdežto tamti škodí a jsou váženi davem; ale na štěstí pro Francii elegantní mládež stigmatizuje je stále jménem hlupáků.

Nuže, na první pohled je přirozeno míti oba druhy mladých lidí, kteří vedou elegantní život, za velmi odlišné; roztomilá to družina, ku které náležel Henri de Marsay. Ale pozorovatelé, kteří nesoudí dle povrchu věcí, jsou brzy přesvědčeni, že rozdíly jsou číře mravní, že nic není tak klamného jako tato hezká slupka. Nicméně všichni stejně mají přednost před celým světem, mluví na zdař bůh o věcech, lidech, literatuře a výtvarném umění, mají vždy v ústech Pitta a Coburga každého roku, převyšují hovor dvojsmyslnou hříčkou slov, obracejí v posměch vědu a učence, opovrhují vším, čeho neznají, neb vším, čeho se obávají, pak se povznášejí nade vše, ustanovujíce svrchovanými soudci nade vším. Všichni by podvedli své otce a byli by pohotově roniti na řadru svých matek krokodílí slze, ale všeobecně v nic nevěří, pomlouvají ženy, neb předstírají skromnost a ve skutečnosti poslouchají některou zlou kurtisánu neb některou starou ženu. Všickni jsou stejně až ku kostem rozežrán výpočtem, zkažeností, surovou chutí vyšplhati se, a jsou-li ohrožováni kamenem, kdyby se zkoumalo, nalezl by se všem v srdci. V normálním stavu mají nejpěknější zevnějšek, staví na odív přátelství v každém případě a jsou stejně unášející. Tataž persifláž vládne jejich proměnlivým jargonem, honí se za bizarností ve svých oblecích, chlubí se opakováním blbostí toho neb onoho oblíbeného herce a začínají s každým, nechť je to kdokoliv, pohrdáním neb drzostí, aby měli jaksi první prsty v této hře, ale běda, kdo si nedovede nechat vypíchnouti jedno oko, aby jim vypíchl obě. Zdají se stejně lhostejnými k neštěstím vlasti a k jejím pohromám. Podobají se zkrátka naprosto všichni hezké bílé pění, která korunuje vlnu za bouře. Nastrojují se, hodují, tančí a baví se v den bitvy u Waterloo, v době cholery nebo za revoluce. Slovem, naprosto všichni stejně si počínají, ale zde začíná srovnání. Z tohoto bohatství, vlnícího se a příjemně rozházeného, jedni mají kapitál a druzí ho očekávají – mají tytéž křečce, ale účty těchto nejsou ještě zaplacený.

Pak jestliže jedni, podobní řesetu, přijímají všechny druhy idejí, aniž si některé zapamatovali, druzí je srovnávají a přisvojí si všechny dobré. Jestliže jedni se domnívají, že něco vědí, nevědí ničeho a rozumějí všemu, půjčují vše těm, kteří ničeho nepotřebují, a nedarují ničeho těm, kteří by něčeho potřebovali; druzí studují tajně myšlenky jiných a umisťují své peníze tak výhodně, jako své ztřeštěnosti, na veliké úroky. Jedni nemají již věrných dojmů, protože jejich duše jako zrcadlo osleplé opotřebením neodráží již obrazu, druzí šetří svých smyslů a svého života a při tom se zdá, že jako oni vyhazují je okny. První, na příslib jakési naděje, věnují se bez přesvědčení některému systému, který pluje po větru a stoupá proti proudu, ale přeskakují na jinou politickou loď, když první se uchyluje se své dráhy, druzí vyměřují budoucnost, sondují ji a spatřují v politické věrnosti totéž, co Angličané

vidí v obchodní poctivosti – živel úspěchu. Ale tam, kde mladý muž, který něco má, učiní hříčkuslov, neb řekne vtip o povalení trůnu, ten, který nemá ničeho, učiní veřejný rozpočet neb tajnou podlost a prorazí, potřásaje svým přátelům ruce. První nepřisuzují nikdy schopností jiným, všechny své ideje mají za nové, jako by svět trval od včerejška, mají neomezenou důvěru v sebe a nemají krutějšího nepřítele nežli svou vlastní osobu. Ale druzí jsou ozbrojeni stálou nedůvěrou k lidem, jichž si váží dle jejich hodnoty, a jsou dosti hlubocí, aby měli o myšlenku více nežli jejich přátelé, z kterých těží, tedy večer, když jejich hlava spočívá na po dušce, odvažují lidi, jako lakomec odvažuje své zlaťáky. Jedni se mrzí pro impertinenci, jež nemá dosahu, a snášejí výsměch diplomatů, kteří docilují, že panáčkují před nimi, tahajíce za hlavní nit těchto loutek, totiž samolásku, kdežto druzí si nezádávají a volí si své oběti a své obránce. Pak kteréhosi dne ti, kteří neměli ničeho, mají cosi, a oni, kteří měli něco, nemají ničeho, Tito pohlížejí na své soudruhy, kteří se dopracovali postavení, jako na potměšilce, špatná srdce, ale též jako na lidi silné. Jest velmi silný! ... toť nesmírná chvála přisuzovaná těm, kteří došli quibuscunque viis politiky, ženy nebo jmění. Mezi! nimi nalézají se jistí mladí lidé, kteří hrají tuto úlohu, začínajíce ji s dluhy a přirozeně jsou nebezpečnější než ti, kteří hrají tutéž bez vindry.

Mladý muž, který se zval přítelem Henriho de Marsay, byl zřeštěnec, přišlý z venkova, kterého mladí muži, tehdy v módě, učili umění, jak vhodně ztenčiti dědictví, ale měl na svém venkově poslední koláč k snědení, jistý závod. Byl to zcela jednoduše dědic, který bez přechodu ze svých hubených měsíčních sto franků dosáhl celého jmění otcovského a který, neměl-li dosti ducha, aby si povšiml, že je vysmíván, uměl dosti počítati, aby se zastavil u dvou třetin svého kapitálu. VPaříži právě odhalil pomocí několika tisícefrankových bankovek přesnou cenu brnění, umění nedbatí příliš svých rukavic, naslouchati tam učeným rozjímáním o vyplácení mzdy lidem a hledati, kterou smlouvu s nimi uzavřítí bylo by nejvýhodnější, záleželomu mnoho na tom, aby se mohl pěkně vyjadřovati o svých koních a o svém pyrenejském psu, aby poznal podle obleku, chůze a polobotky, ku kterému druhu lidí náleží žena, studovati écarté, pamatovati si některá módní slova, a dosíci svým pobytem v Pařížské společnosti nutné vážnosti, aby později zavedl na venkově modu čaje, stříbro anglického tvaru, a aby si dodal práva, všemi kolem sebe pohrdati po zbytek života.

De Marsay přijal ho za přítele, aby si jím ve společnosti pomáhal, jako smělý spekulant si pomáhá důvěrným příručím. Marseyovo přátelství, ať falešné nebo pravé, bylo společenským postavením pro Paula de Manerville, který, pokud se jeho týkalo, měl se za silného, těžce podle svého způsobu ze svého důvěrného přítele. Žil v odlesku svého přítele, tiskl se stále pod jeho deštník, byl mu v patách a pozlacoval se jeho paprsky, stavě se vedle Henryho neb kráčeje mu po boku, tvářil se jako by říkal: „Neurážejte nás, jsme praví tygři.“ Často dovolil si říci hloupě: Kdybych od Henriho žádal tu neb onu věc, je do té míry mým přítelem, že by to učinil! Ale střežil se, aby ho někdy o něco požádal. Báł se ho a jeho strach, ačkoliv nepostřehnutelný, působil na ostatní a prospíval Marseyovi. „Je statný chlapík, de Marsay“, říkal Paul. „Haha, uvidíte, stane se, čím bude chtít. Nedivil bych se, kdybych ho kteréhosi dne spatřil ministrem zahraničních záležitostí. Nic mu neodolá.“

Pak činil z Marsaye, co činil desátník Trim ze své čepice – ustavičnou sázku. „Zeptejte se Marsaye a uvidíte!“

Neb zase: „Onehdy jsme honili, de Marsay já, nechtěl mi uvěřiti, přeskočil jsem křoví, aniž sem se hnul, s koně!“

Neb zase: „Byli jsme, já a de Marsay, u ženkých, a na mou čest, byl jsem atd.“

Tak nemohl se Paul de Manerville zařaditi jinam nežli do veliké, proslulé a mocné rodiny hejsků, kteří se dodělávají úspěchu. Měl se státi kdysi poslancem. V té chvíli nebyl ani mladým mužem. Jeho přítel de Marsay ho takto defiloval:

- Ptáte se mne, kdo je Paul. Ale, Paul? . . . je to Paul de Manerville.

- Divím se, můj milý, řekl k Marsayovi, že jste tady v neděli?

- Chci se tě ptáti totéž.

- Zápletka.

- Zápletka?

- Eh!

- Mohu ti to věru říci, aniž kompromituji svou vášeň. A pak žena, která přichází v neděli do Tuilerií, nemá ceny, aristokraticky řečeno.

- Ha! ha!

- Mlč přece, nebo ti již nic neřeknu. Směješ se příliš nahlas, pomyslí si o nás, že jsme příliš nasnídáni. Posledního čtvrtka zde na terrasse des Feuillants procházel jsem se, aniž jsem na něco pomyslel. Ale přišel ku mříži ulice

Castiglione, kterouž jsem zamýšlel odejiti, ocitl jsem se tváří v tvář ženě, nebo spíše mladé osobě, která, jestliže mi nepadla kolem krku, byla zadržena myslím méně lidským ohledem, nežli jedním z těch hlubokých úžasů, které ochromují paže a nohy, sestupují podél páteře a zastaví se v chodidlech, aby vás přimrazily k půdě. Já často způsobil účinky toho druhu, jakýsi zvířecí magnetismus, který se stává velmi mocným, když jsou vztahy vzájemně zaklesnuty. Ale, můj milý, to nebylo ani ustrnutí, ani to nebyla obyčejná dívka. Niterně řečeno, její tvář jakoby mluvila: „Jak, ty zde; můj ideále, bytosti mých myšlenek, mých snů večerních i ranních. Jak jsi sem přišel? A proč dnes ráno? proč ne včera? Vezmi mě, jsem svá *atd.*!“ –Dobře, řekl jsem si v nitru, zase jedna! Prohlížím si ji tedy. Ach! můj milý, fysicky řečeno, neznámá osoba je nejroztomilejší ženská, s jakou jsem se kdy setkal. Náleží k oné odrůdě ženské, kterou Římané jmenovali *fulva flava*, plamenná žena. A především, co mě nejvíce zarazilo, do čeho jsem dosud zamilován, to jsou žluté oči, jako tygří, žlutí zlata, které se třpytí, zlata živoucího, zlata, které přemýšlí, zlata, které miluje a chce naprosto vstoupiti do vaší kapsičky.

Víme pouze to, můj milý, zvolal Paul, přichází sem někdy, je to Dívka se zlatýma očima, pojmenovali jsme ji tak. Je to mladá osoba, asi dvaadvacetiletá, a viděl jsem ji tu, když tu byli Bourbonové, ale se ženou, která byla stotisíckrát hezčí, než ona.

- Mlč, Paule! Je nemožno, aby kterákoliv žena předčila tuto dívku, podobnou kočce, která se chce třít o naše nohy, dívku bílou, s popelavými vlasy, něžného zjevu, ach, která by měla mít chmýřitá vlákna na třetím článku prstů a podél tváří bílé pýří, jehož zářná linie za krásného dne začíná na uších a ztrácí se na krku.

- Ach! ta druhá! Můj milý de Marsayi! Ta vám má černé oči, které nikdy neplakaly, ale které pálí. Černé obočí, které se spojuje a dodává jí vzezření tvrdosti, popírané nabranou krajkou jejích rtů, na nichž polibek neutkví, rtů žhavých a svěžích; pleť má maurskou, o níž se člověk ohřeje jako na slunci, ah, na mou čest, je ti podobná...

- Lichotíš jí.

- Má prohnuté tělo, štíhlé tělo korvetty, sestrojené k rychlé plavbě, jež se vrhá na kupeckou loď s francouzskou prudkostí, zakousne se do ní a potápí ji ve dvou vteřinách.

Konečně, můj milý, co je mi do té, které jsem ani neviděl! odpověděl de Marsay. Od té „doby, co studuji ženy, je má neznámá jediná, jejíž panenská ňadra, tvary žhoucí a rozkošné mi realisovaly jedinou ženu, o níž jsem snil, jest originálem blouznivé malby, zvané *žena laskající svou chimaeru*, nejžhavější, nejpekelnější inspirace antického genia: svatá poesie, prostituovaná těmi, kdož ji napodobovaly pro fresky a mosaiky, pro hromadu měšťáků, kteří vidí v této kamei pouze přívěšek a dávají si ji k hodinkovým klíčkům, kdežto jest to celá žena, propast rozkoší, kam se člověk řítí, aniž nalézá konce, kdežto jest to ideální žena, kterou lze spatřiti ve skutečnosti někdy ve Španělsku, v Itálii, ale téměř nikdy ve Francii. Nuže! spatřil jsem opět tuto dívku se zlatýma očima, tuto ženu, laskající svou chimaeru spatřil jsem ji tu opět v pátek. Tušil jsem, že přijde zase druhého dne v tutéž hodinu. Nemýlil jsem se. Těšilo mě sledovati ji, aniž mne viděla pozorovati onu nedbalou chůzi ženy nezaměstnané, v jejíž pohybech však se uhodne dřímající rozkoš. Nuže! obrátila se, spatřila mě, znovu mě pomilovala, znovu se zachvěla, zatřásla. I zpozoroval jsem pravou španělskou dueňu, která ji střeží hyenu, na kterou nějaký žárlivec navlékl šat, jakousi dáblíci, dobře, placenou, aby hlídala toto sladké stvoření... Ó! nuže, dueňa učinila mě více nežli zamilovaným, stal jsem se zvědavým V sobotu nikdo. Ale dnes očekávám onu dívku jejíž jsem chimaerou, a nepřejí si ničeho více než ulehnutí, jako ona obluda na fresce.

- Ejhle ji, řekl Paul, všickni se otáčejí, aby ji spatřili.

Neznámá se zarděla. I její oči zazářily, zpozorovavši Henriho, zavřela je a zašla.

- Právíš, že tě pozoruje? zvolal žertovně Paul de Manerville.

Dueňa pohlédla upřeně a pozorně na oba mladé muže. Když se neznámá s Henrim opět potkala, mladá dívka se ho dotkla a její ruka stiskla ruku mladého muže. Pak se obrátila, vášnivě se usmála, ale dueňa odtáhla ji velmi rychle ku mříži ulice Castiglione. Oba přátelé sledovali, dívku, podivující se nádherné křivce šíje, k níž se hlava připojovala sloučením silných linií a kde se mohutně zvedalo několik chumáčů vlásků. Dívka se zlatýma očima měla pěkně stavěnou drobnou, vykrojenou nohu, která skytá tolik kouzla mlsným představám. Byla též elegantně obutá měla krátké šaty. A jak odcházela, chvílemi se otáčela, aby opět Henriho spatřila, a zdálo se, že nerada následuje stařenu, jejíž byla asi zároveň paní i otrokyní, mohla ji dáti stlouci, ale nemohla ji zahrnati. To bylo zřejmo. Oba přátelé došli ku mříži. Dva livrejovaní sluhové spustili stupátko vkusného povozu, označeného erbem. Dívka se zlatýma očima vstoupila první a usedla na místo, odkud mohla býti viděna, až se vůz obrátí, položila ruku na dvířka a zamávla kapesníkem, nepovšimnuta dueňou, posmívajíc se tomu, co řekne svět zvědavých a řekla Henrimu veřejně pohybem šátku: Následujte mě...

- Viděl jsi někdy lépe dáti znamení šátkem? řekl Henri Paulovi de Manerville.

Spatřiv pak fiakr, který právě dopravil společnost, připravený k odjezdu, dal znamení kočímu, aby zastavil.

- Sledujte kočár, hleďte do které ulice, do kterého domu vjede, dostanete deset franků.

- S Bohem, Paule.

Fiakr následoval kočár. Kočár vjel v ulici Saint-Lazare do jednoho z nejkrásnějších paláců oné čtvrti.

De Marsay nebyl ztřeštěnec. Každý jiný mladý muž byl by podlehl touze nabytí nějakých zpráv o dívce, která uskutečňovala tak dobře nejzářnější ideje, vyjádřené o ženách poesíí orientálskou, ale příliš obratný, aby takto kompromitoval budoucnost svého štěstí; řekl fiakristovi, aby jel dále ulicí Saint-Lazare a odvezl ho do jeho paláce. Druhého dne jeho první komorník jménem Laurent, hoch mazaný jako Frontin ze staré komedie, vyčkával nedaleko domu, obývaného neznámou, doby, kdy se roznášejí dopisy. Aby mohl podle libosti číhati a obcházeti kol paláce, koupil si podle zvyku policejních zřízenců, kteří se chtějí dokonale přestrojiti, kroj Auvergnanův, zkoušeje napodobiti jeho fysiognomii. Když listonoš, který toho dopoledne měl službu v ulici Saint-Lazare, přicházel, Laurent se stavěl, jako by byl posluhou a jako by si nemohl vzpomenouti jména osoby, které měl odevzdati balíček, a tázal se listonoše. Oklamán z počátku vzezřením. této postavy, tak pittoreskní ve středu pařížské civilisace, poučil ji, že palác, kde bydlí *Dívka se zlatýma očima*, patří donu Hijosovi, markýzi de San-Réal, španělskému grandovi.

Ovšem Auvergnan neměl řízení u markýze.

- Můj balíček, řekl, je pro markýzu.

- Je nepřítomná, odvětil listonoš. Její dopisy se vracejí do Londýna.

- Markýza není tedy mladá dívka, která...

- Ach! řekl listonoš, přerušuje komorníka a pohlížeje na něho pozorně, tys posluha, jako že nyní tančím.

Laurent ukázal několik zlatáků žhavému listonoši, který se ihned usmál.

- Vizte, hle jméno vaší koroptvičky, řekl, vzav z kožené brašny psaní, které mělo londýnské razítko, a na němž byla tato adresa:

Slečna

PAQUITA VALDÉSOVÁ

ulice Saint-Lazare, palác de San-Réal

PAŘÍŽ

napsaná písmem protáhlým a drobným, které projevovalo ženskou ruku.

- Nedal byste se svést na láhev Chablis a dušené filet s žampiony a několik tuctů ústřic před ním? řekl Laurent, který si chtěl získati drahocenného přátelství listonošova.

- V půl desáté po službě. Kde?

- Na rohu ulice de la Chaussee d'Antin a ulice Neuve des Mathurins u STUDNY BEZ VÍNA, řekl Laurent.

- Poslouchejte, příteli, řekl listonoš, shledav se s komorníkem za hodinu po tomto setkání, je-li váš pán zamilován do oné dívky, ukládá si prokletou práci! Pochybuji, že by se vám podařilo ji spatřiti; po deset let, co jsem v Paříži listonošem, mohl jsem vypozerovati mnohý dveřní system! ale mohu věru říci a beze strachu, že budu nařknut ze lži některým ze svých kamarádů, že není druhých tak tajemných vrat, jako jsou u pana San-Réal. Nikdo nemůže do paláce vniknouti bez nevíme kterého hesla, a všimněte si, že je schválně vybrán mezi dvorem a zahradou, aby se zabránilo veškerému spojení s ostatními domy. Vrátný je starý Španěl, který nikdy nepromluví slova francouzského, ale který vám proslídí tváře lidí, jako by to učinil Vidocq, aby poznal, nejsou-li to zloději. A jestli by se tento první žalárník dal oklamati milencem, zlodějem nebo vámi, bez urážky, nuže setkal byste se v prvním pokoji, který je uzavřen zasklenými dveřmi, se správcem domu, obklopeným lokaji, starým to šibalem, ještě divočejším a nevlídnějším, nežli je vrátný. Jestliže někdo vejde do vrat, správce domu vyjde, očekává vás v průjezdu a podrobí výslechu jako zločince. Stalo se mi to, mně, obyčejnému listonoši. Měl mě za přestrojenou

hemisferu, řekl, směje se svému plesku třesku. A nedoufejte, že něco vytáhnete z těch lidí, myslím, že jsou němí, nikdo z čtvrti nezná barvy jejich slov, nevím, mnoho-li mají platu, aby vůbec nemluvili a vůbec nepili; jisto je, že jsou nepřístupní ať ze strachu, že budou postříleni, ať proto, že ztratí ohromnou sumu v případě nediskretnosti. Miluje-li váš pán slečnu Paquita Valdésovou dosti, aby přemohl tyto překážky, nezvítězí dojísta nad donou Conchou Marialvou, dueňou, která ji provází a která ji spíše ukryje pod své sukně, než-li by ji opustila. Tyto dvě ženy vypadají, jako by byly spolu sešité.

- Co mi povídáte, ctěný listonoši, odvětil Laurent, okusiv vína, utvrzuje mne v tom, co jsem se právě dověděl. Na mou věru, myslil jsem, že se mi vysmívají. Ovocnářka z protějšku mi řekla, že pouštějí v noci do zahrady psy, jejichž potrava je pověšena na kolech takovým způsobem, že jí nemohou dosáhnouti. Tato zatracená zvířata se tudíž domnívají, že lidé, kteří by si troufali vejiti, chtějí jim to snísti, a roztrhali by je na kusy. Řeknete, že by se jim mohly hoditi knedlíčky, ale zdá se, že jsou vycvičení nejisti nic než z ruky domovnice.

- Vrátný pana barona de Nucingen, jehož zahrada dotýká se nahoře zahrady hotelu San-Réal, mi to skutečně řekl, odpověděl listonoš.

- Dobrá, můj pán ho zná, řekl si Laurent. Víte-li, dodal, dívaje se po očku na listonoše, že náležím pánovi, který je hrdý muž, a vezme-li si do hlavy políbíti chodidlo císařovny, tedy bude třeba, aby se tomu podrobila. Bude-li vás potřebovati, což bych vám přál, neboť je štědrý, může na vás spoléhati?

- Hrome, pane Laurente, jmenuji se Moinot, jméno mé úplně sepíše jako moineau[1]: M-o-i-n-o-t, not, Moinot.

- Skutečně, řekl Laurent.

- Bydlím v ulici des Trois-Frères, č. 11, v pátém patře, odvětil Moinot; mám ženu a čtyři děti. Jestliže, co žádáte ode mne, nepřesahuje to, co je připuštěno svědomím a mými povinnostmi služebními, rozumíte, jsem váš!

- Jste řádný muž, řekl mu Laurent, stisknův mu ruku.

- Paquita Valdésová je bezpochyby milenkou markýze de San-Réal, přítele krále Ferdinanda. Stará španělská osmdesátiletá mrcha je jediná schopna podobných opatrností, řekl Henri, když mu komorník vyprávěl o výsledku svých pátrání.

- Pane, řekl mu Laurent, nikdo nevejde do onoho hotelu, leda že by se tam dostal balonem.

- Tys hloupý! Což je nutno vstoupiti do paláce, abych měl Paquitu, když Paquita může vycházeti?

- Ale což dueña, pane?

- Na několik dnů se zavře tvoje dueña.

- Nuže, budeme míti Paquitu, řekl Laurent, mna si ruce.

- Darebo! odpověděl Henri. Odsoudím tě ku Conče, dovolíš-li si tak drze mluvit o ženě, dříve nežli jsem ji měl. Raději mne oblec, chci vyjiti.

Henri chvíli stanul v radostných úvahách. Řekněme to ku chvále žen, dostal všechny, po kterých se mu uráčilo zatoužiti. A co by si mohl tedy mysliti o ženě bez milence, která by byla dovedla odolati muži ozbrojenému krásou, kteráž je duchem těla, ozbrojenému duchem, který je půvabem duše, ozbrojenému duševní silou a uměním, které jsou jedinými skutečnými mocnostmi? Ale protože vítězil de Marsay tak snadno, znudil se svými vítězstvími; a také téměř ode dvou let se mnohem více nudil. Noře se do hlubin rozkoší, vynášel více šterku nežli perel. Tedy přišel k tomu, že jako vládci prosil náhodu o jakousi překážku, kterou by přemohl, o nějaký podnik, který by žádal rozvinutí jeho duševních a fysických nečinných sil. Ačkoliv Paquita Valdésová mu podávala zázračný souhrn dokonalostí, z kterých se dosud jen částečně těšil, kouzla vášně u něho téměř nebylo. Neustálá nasycenost zeslabila v jeho srdci cit lásky. Jako starci a lidé nasycení měl jenom výstřední rozmary, ničivé choutky a fantasie, které uspokojeny nezanechávaly mu v srdci milých upomínek. U mladých lidí je láska nejkrásnějším citem, dává životu rozkvétati v duši, rozsvěcuje slunečnou mohutností nejkrásnější inspirace a jejich veliké myšlenky: prvotiny všeho mají rozkošnou příchut. U mužů stává se láska vášní: síla vede k nadužívání. U starců obrací se v neřest: impotence vede k výstřednostem. Henri byl zároveň starcem, mužem a mladíkem. Aby se mu dostavila pohnutí opravdové lásky, bylo mu třeba jako Lovelaceovi Clarrysy Harlowové. Bez magického lesku této vzácné perly nemohl míti než buď vášně zostřené nějakou pařížskou ješitností, buď odhodlání přivesti jistou ženu k jistému stupni zkaženosti, anebo dobrodružství, která by dráždila jeho zvědavost. Zpráva komorníka Laurenta právě dodávala nesmírné ceny Dívce se zlatýma očima. Šlo o svedení bitvy s nějakým tajným nepřitelem, který se zdál stejně nebezpečným jako obratným; a aby dosáhl vítězství, nebyla zbytečnou ani jedna síla, které Henri mohl vynaložiti. Chystal se sehráti věčnou starou komedii, která bude vždy

nová, jejímiž osobami jsou stařec, mladá dívka a milenec: don Hijos, Paquita, De Marsay. Vyrovnal-li se Laurent Figaroví, dueña zdála se býti nepodplatitelnou. A tak živoucí hru silněji zauzčila náhoda, nežli kdy dovedl kterýkoliv dramatický autor! Ale není-li náhoda geniálním člověkem? Bude zapotřebí hráti opatrně, řekl si Henri.

- Nuže! řekl mu Pavel de Manerville vstoupiv, jak daleko jsme? Přicházím posnít s tebou.

- Budiž, řekl Henri, nepohoršíš se, budu-li se před tebou oblékati?

- Jaký žert!

- Přejímáme teď tolik věcí od Angličanů, že se můžeme stati pokryteckými a umravněnými jako oni, řekl Henri.

Laurent předložil svému pánu tolik nářadí, tolik různých předmětů a pěkných věcí, že se Paul nezdržel, aby řekl:

- Ah, ty toho máš na dvě hodiny?

- Ne, řekl Henri, na půl třetí hodiny.

- Dobrá! protože jsme mezi sebou a můžeme si všechno říci, vysvětli mi, proč znamenitý člověk jako jsi ty, neboť ty jsi znamenitý, libuje si přeháněti hloupou domýšlivostí, které v něm přirozeně není. Proč půl třetí hodiny promarniti fintěním, když stačí pro lázeň čtvrt hodiny, na účes dvě minutky a k obléknutí? Tedy vysvětli mi svůj system.

- Musil bych tě mít moc rád, můj veliký medvěde, abych ti svěřil tak veliké myšlenky, řekl mladý muž, který si právě kartáčoval nohy kartáčem, jemně natřeným anglickým mýdlem.

- Ale já jsem ti věnoval nejupřímnější oddanost, odpověděl Paul de Manerville, a mám tě rád, protože uznávám, žeš znamenitější než já.

- Mohls vypořizovati, jsi-li vůbec schopen sledovati věci duševní, že žena miluje hejska, odvětil de Marsay odpovídaje pouze pohledem k výroku Paulovu. Víš, proč ženy milují hejsky? Příteli, hejskové jsou jediní muži, kteří o sebe pečují. Neb příliš o sebe pečovati, neznačí-liž to pečovati o sebe pro dobro druhých? Muž, který sám sobě nenáleží, je právě mužem, na něhož mají ženy chut. Láska je hlavně zloděj. Nemluvím ti o té výstřední čistotě, po níž blázní. Nalezni jedinou, která by se nadchla pro člověka, který na sebe nedbá, třeba by to byl muž pozoruhodný? Stala-li se ta věc, musíme ji přičísti na vrub choutkám těhotné ženy, jakož i oněch šílených nápadů, které projdou hlavou každého. Naopak viděl jsem lidi velmi pozoruhodné, kteří zůstali seděti pro svou nedbalost. Hejské, který se stará o svou osobu, stará se o hlouposti, o nepatrnosti. A co je žena? Nepatrnost, souhrn hloupostí. Dvěma slovy, jež řekneme do větru, nedáme-liž jí práce na čtyři hodiny? Jest jisto, že se hejské bude zabývatí jí, protože nemyslí na veliké věci. Nebude nikdy zanedbávána pro slávu, ctižádost, politiku, umění, pro tyto veliké veřejné holky, které jsou jejími sokyněmi. Pak hejskové mají odvahu zesměšnit se, aby se líbili ženě, a její srdce je plno odměn pro muže směšného láskou. Slovem, hejské může býti hejskem, pouze má-li příčinu jím býti. Jsou to ženy, které nám udílejí tuto hodnotu. Hejské je plukovníkem lásky, má štěstí, má svůj pluk žen, kterému velí. Můj milý! V Paříži se ví všechno a člověk nemůže tu býti hejskem *gratis*. Ty, který máš jen jednu ženu, a snad máš pravdu, že máš jen jednu, zkus dělati hejska...? Ty se ani nestaneš směšným, budeš mrtvolou. Stal by ses dvounohým předsudkem, jedním z těch lidí, odsouzených nevyhnutelně konati stále totéž. Znamená bys *hloupost* jako p. de La Fayette znamená Ameriku, p. de Talleyrand diplomacii, des Augiers píseň, p. de Ségur romanci. Vystoupí-li ze svého oboru, nevěří se již v cenu toho, co dělají. Hle, jak jsme ve Francii vždy svrchovaně nespravedlivými. P. de Talleyrand je snad veliký finančník, p. de La Fayette tyran a des Augiers správný úředník. Kdybys měl čtyřicet žen v příštím roce, nebude ti veřejně z nich povolena ani jedna. Tož je přece hejskovství, příteli Paule, znamením nepopíratelné moci, dobyté nad ženským pronárodem. O muži milovaném několika ženami má se za to, že má znamenité vlastnosti, a tu jde o to, která jej bude mít, nešťastníka. Ale domníváš se, že to není také nic, mít právo vejiti do salonu, dívat se tam na společnost s výše svého nákrčníku neb lorgnonem a moci pohrdati nejznamenitějším člověkem, nosí-li zastaralou vestu? Laurente, děláš mi bolest. Po snídani půjdeme Paule do Tuilerií, abychom spatřili rozkošnou *Dívku se zlatýma očima*.

Když po znamenité snídani oba mladí muži přeměřili terasu des Feuillants a velkou alej tuilerijskou, nepotkali nikde vznešené Paquity Valdésové, pro kterouž bylo tam více než padesát mladých elegantních Pařížanů, samé pižmo, nádherná kravatta a bota, ostruha, bičík, chození, hovor, smích a posílání se ke všem čertům.

- Zbytečná námaha, řekl Henri, ale napadla mi nejznamenitější myšlenka na světě. Tato dívka dostává dopisy z Londýna, je třeba zakoupiti neb opiti listonoše, rozpečetiti jedno psaní, ovšem přečísti je a vpašovati tam malé, zamilované psaníčko a opět je zapečetiti. Starý tyran, *cradel tiranno* zná bezpochyby osobu, která píše dopisy, přicházející z Londýna, a není nedůvěřivý.

Příštího dne přišel de Marsay opět procházeti se v slunci na terassu des Feuillants, a spatřil tam Paquitu Valdésovou; vášeň učinila ji pro něho již krásnější. Pobláznil se vážně do těchto očí, jejichž paprsky měly, jak zdálo se, povahu těch, které vysílá slunce; jejich žhavost zahrnovala žhavost tohoto dokonalého těla, na němž vše bylo rozkoší. De Marsay hořel dotknouti se šatu této svůdné dívky, když se potkali na procházce ale jeho pokusy byly vždy marné, v okamžiku když předešel dueňu a Paquitu, aby se moh ocitnouti po straně Dívky se zlatýma očima, až se otočí, Paquita neméně netrpělivá živě popošla De Marsay ucítil, jak mu stiskla ruku způsobem zároveň tak chvatným a vášnivě význačným, že mu bylo, jako by dostal ránu elektrické jiskry V okamžiku všecka jeho mladická vzrušení tryskla mu k srdci. Když oba milenci na sebe pohlédli Paquita se zdála zahanbenou; sklopila oči, aby neviděla očí Henriových, ale její pohled sklouzal dolů, aby spatřil nohy a postavu toho, jež ženy před revolucí nazývaly svým vítězem.

- Budu rozhodně mít tuto dívku za milenku, děl si Henri.

Následuje ji ku konci terassy směrem náměstí Louis XV spatřil starého markýze de San-Réal který se procházel opřen o rámě svého komorníka šel s veškerou obezřetností člověka dnavého neduživce. Dona Concha nedůvěřujíc Henrimu vzala Paquitu mezi sebe a starce.

- Oh ty! řekl si de Marsay vrhnuv pohrdavý pohled na dueňu, není-li možno přinutiti tě ku vzdání se, uspíme tě trochou opia. Známe mythologii a bajku o Argusovi.

Než vstoupila *Dívka ze zlatýma očima* do povozu, vyměnila se svým milencem několik pohledů, jichž výraz nebyl pochybný a jimiž Henri byl uchvácen; leč dueňa jeden zachytila a řekla živě několik slov Paquitě, která se zoufalou tváří se vrhla do vozu.

Po několik dnů nepřišla Paquita již do Tuierií. Laurent, který na rozkaz svého pána chodil na zvědy v okolí paláce, zvěděl od sousedů, že ani obě ženy, ani starý markýz nevyšli ode dne, my dueňa zachytila pohled, vyměněný mezi dívkou, svěřenou její péči, a Henriem. Tak slabé pouto, které spojovalo oba milence, bylo tedy již přetrženo.

Několik dnů později, aniž kdo zvěděl, jakými prostředky, dospěl de Marsay k svému cíli, měl pečeť a vosk zcela podobné pečeti a vosku, jimiž byly pečetěny dopisy, zasílané z Londýna slečně Valdésové, podobný papír, jakého užíval dopisovatel, pak všechny potřeby a nutná razítka k přičinění značek anglických a francouzských. Napsal následující dopis, jemuž dal veškerý vzhled dopisu, poslaného z Londýna.

„Drahá Paquito, nepokusím se vám slovy vylíčiti vášeň, kterou jste mi vdechla. Jestli, k mému štěstí, ji sdílíte, vězte, že jsem našel prostředky, jak si s Vámi dopisovati. Jmenuji se Adolf de Gongs a bydlím v ulici de l' Université č. 54. Jste-li příliš střežena, abyste mi mohla psáti, nemáte-li ani papíru, ani per, zvím to z vašeho líčení. Tedy jestliže zítra od osmi hodin z rána o osmi hodin večer nebudete dopisu přes zeď u vaší zahrady do zahrady barona de Nucingen, kde po celý den bude očekáván, jistý člověk zcela mi oddaný vám spustí o desáté hodině ranní druhého dne přes zeď na provaze dvě lahvičky, procházejte se tam v tuto dobu, jedna z obou lahviček bude obsahovati opium k usnutí vašeho Arga, stačí dáti mu z ní šest kapek. Ve druhé bude inkoust. Lahvička s inkoustem jest vroubkovaná, druhá hladká. Obě jsou dosti ploché, abyste je mohla schovati ve svém živůtku. Vše co jsem již učinil, abych si mohl s vámi dopisovati, jistě vám poví, jak vás miluji. Pochybujete-li o tom, přiznávám vám, že bych dal život, abych dosáhl s vámi schůzky na hodinu.

- Věří tomu přece ty ubohé bytosti! řekl s de Marsay; ale mají pravdu. Co bychom si my slili o ženě, jež se nedá pohnouti milostným listem, provázeným tak důkazuplnými okolnostmi

Tento dopis byl odevzdán panem Moinotem listonošem, o osmé hodině následujícího dne vrátnému paláce San-Réal.

Aby se přiblížil bojišti, šel de Marsay na snídani k Paulovi, který bydlil v ulici de la Pé pinière. Ve dvě hodiny, právě když si oba přátelé se smíchem vypravovali o úpadku jistého mladíka, který chtěl vésti elegantní život bez důkladného jmění, a když proň hledali konce, přišel Henriův kočár za svým pánem až k Paulovi a před stavil mu záhadnou osobu, jež rozhodně si přáli s ním osobně mluvíti. Tato osoba byl mulat, jímž by se byl Talma, kdyby s ním se byl setkal, jisti inspiroval ku postavě Othellově. Nikdy africká tvář nevyjadřovala lépe velikosti v pomstě, rychlosti v podezření, přesnosti v provedení záměru, síly dětské nerozvážlivosti mouřenínovy. Jeho černí oči měly upřenost očí dravého ptáka a byly obestřeny jako supí oči modravou blankou, prostou brv. Malé a nízké čelo mělo do sebe cosi hrozivého. Zřejmě byl tento muž v jařmu jediné a téže myšlenky. Jeho svalnaté paže mu nenáležely. Byl sledován mužem, o němž veškeré představy! počínajíc těmi, jež zimomřou v Gronsku, až k oněmi

jež se praží v Nové Anglii, budou vykresleny dle této fráse: *byl to nešťastný člověk*.

Dle tohoto slova každý ho uhodne, představí si ho dle pomyslů každé zemi vlastních. Ale kdo si představí jeho bledý obličej, vrásčitý, rudý na okrajích a dlouhý vous? Kdo uzří provazovitý, žlutý nákrčník, usmolený límec košile, důkladně obnošený klobouk, vyrudlý kabátec, bídné spodky, pokroucenou vestu, špendlík z falešného zlata a zablácené střevice, jejichž tkanice couraly se blátem? Kdo ho pochopí v celé nesmírnosti jeho přítomné i minulé bídy? Kdo? pouze Pařížan. Nešťastný člověk pařížským je úplně nešťastným člověkem, neboť najde ještě radost, aby viděl, jak je nešťasten. Mulat zdál se býti katem Ludvíka XI, držícím člověka, který má býti pověšen.

- Kdo nám ulovil tyto dva směšné chlapíky? řekl Henri.

- U bačkory! jeden z nich mi nahání strach, odpověděl Paul.

- Kdo jsi ty, který se zdáš křesťanštějším z obou? pravil Henri, pohlížeje na nešťastného člověka.

Mulat setrval s očima upřenýma na oba mladé muže, jako člověk, který nic nerozuměl a snaží se nyní něco uhodnouti dle posuňků a pohybu rtů.

- Jsem veřejný písař a tlumočník. Bydlím v justičním paláci a zovu se Poincet.

- Dobrá! A onen? pravil Henri k Poincetovi, ukazuje na mulata.

- Nevím; mluví pouze jakýsi druh španělského nářečí a přivedl mě sem, aby se s vámi mohl smluviti.

- Mulat vytáhl z kapsy psaní, které napsal Henri Paquité a vrátil mu je; Henri je hodil do ohně.

- Ejhle! kdo se počíná rýsovat, pravil k sobě Henri. Paule, nech nás chvíli o samotě.

- Přeložil jsem mu tento list, řekl tlumočník, když byli sami. Když byl přeložen, byl on, nevím kde. Pak se vrátil pro mne, aby mě dovedl sem, a přislíbil mi dva louisdory.

- Co mi máš říci, Čínane? tázal se Henri.

- Neřekl jsem mu *Čínane*, pravil tlumočník, očekáváje odpověď mulatovu.

Praví, pane, započal znovu tlumočník, vyslechnuv neznámého, že máte zítra večer v půl jedenácté býti na boulevardu Montmartre, u kavárny. Uzříte tam povoz, do kterého vstoupíte a řeknete tomu, kdo vám přijde otevřítí dvířka, slovo *cortejo*, slovo španělské, jež znamená *milence*, dodal Poincet, vrhnuv blahopřejný pohled na Henriho.

- Dobře!

Mulat chtěl dáti dva louisdory; ale de Marsay toho nepřipustil a odměnil tlumočníka; co mu platil, pronesl mulat několik slov.

- Co praví?

- Varuje mě, odpověděl nešťastný člověk, že, provedu-li jedinou jen nediskretnost, zaškrtní mě. Jest něžný, a vypadá zcela dle toho, že by byl toho schopen.

- Jsem si tím jist, odpověděl Henri. Učinil by, jak praví.

- Dodává, pokračoval tlumočník, že osoba, kterou jest vyslán, vás prosí v zájmu vašem i jejím, abyste ve svém počínání byl co nejopatrnější, ježto nad vaše hlavy zdvižené dýky by dopadly do vašich srdcí, aniž jakákoliv moc lidská může vás ochrániti.

- Řekl to! Tím lépe, bude to tím zábavnější.

- Ah! můžeš vejiti, Paule! zvolal na svého přítele.

Mulat, který neustal pohlížeti s magnetickou pozorností na milence Paquity Valdésové, odešel, jsa sledován tlumočníkem.

- Konečně tedy velmi romantické dobrodružství, řekl si Henri, když se Paul navrátil. Zúčastniv se horlivě několika, setkal jsem se na konec v této Paříži se zápletkou, provázenou vážnými okolnostmi, větším nebezpečím. Ah! dása, jak činí nebezpečí ženu odvážnou! Překážeti ženě, chtíti ji nutiti, neznací-li to, dáti jí právo a odvalu, ztěci v okamžiku překážky, k jichž přeskočení by potřebovala leta. Něžná bytosti, jdi, skoč i Umřítí? ubohé děcko! Dýky? obrazotvornost žen! Cítí vždy potřebu uplatniti své drobné šelmovství. Ostatně budeme toho pamětlivi, Paquito! budeme toho pamětlivi, mé dítě. Čert mě vezmi, nyní, co vím, že tato krásná dívka, toto veledílo přírody je moje,

pozbylo dobrodružství pikantnosti.

Přes tato lehkovážná slova ozval se v Henriovi mladý muž. Aby bez útrap očekával až do zítřka, utekl se k přemrštěným zábavám; hrál, obědval a večerel se svými přáteli; pil jako fiakrista, jedl jako Němec a vyhrál deset nebo dvanáct tisíc franků. Vyšel od Rocher de Canaal o druhé hodině ranní, spal jako dítě, druhého dne se probudil svěží a růžový a oblékl se na procházku do Tuilerií a předsevzal si, že po setkání s Paquitou vsedne na kůň, aby dostal chuť a lépe obědval, aby mohl ubiti čas.

V ustanovenou hodinu byl Henri na boulevardu, spatřil povoz a dal heslo muži, který se mu zdál oním mulatem. Muž, uslyšev toto slovo, otevřel dvířka a spustil rychle stupátko. Henri byl tak rychle unesen do Paříže a myšlenky mu ponechaly tak málo schopnosti věnovati pozornost ulicím, kterými míjel, že nevěděl, kde se povoz zastavil. Mulat ho uvedl do domu, kde se nalézalo schodiště blízko vrat. Schodiště bylo temné, stejně jako odstávka, na které bylo Henrimu čekat, zatím co mulat otvíral dvěře vlhkého, hnusného, neosvětleného bytu, jehož pokoje, sotva osvětlené svíci, kterou vůdce našel v předsíni, mu připadaly prázdné a špatně zařízené, jako jsou pokoje domu, jehož obyvatelé jsou na cestách. Poznal zase pocit, který mu naháněla četba jednoho z oněch románů Anny Radcliffové, kde hrdina prochází sály studenými, temnými a neobývanými jakéhosi smutného a opuštěného místa. Konečně otevřel mulat dvěře salonu. Stav starého nábytku a ošumělých draperií, jimiž byl tento pokoj vyzdoben, činily ho podobným salonu vykřičeného domu. Byl tu tentýž nárok na eleganci, stejné sloučení věcí nevkusných, prachu a špíny. Na pohovce, potažené červeným utrechtským aksamitem, v zákoutí krbu, který kouřil a jehož oheň byl pohřben v popelu, seděla stará, dosti špatně oděná žena, s hlavou krytou jakýmsi turbanem, které dovedou vynalézt anglické ženy, když dospějí jistého věku, a které by doznaly úspěchu v Číně, kde ideální krásno umělců je monstrosností. Tento salon, tato stará žena, ten chladný krb, vše by bylo zmrazilo lásku, kdyby tam Paquita nebyla bývala v okrouhlé lenošce, v rozkošném županu, volná vrhati své pohledy zlaté a plamenné, volná ukázati svou nohu, volná ve svých zářných pohybech. Toto první shledání bylo tím, čím jsou první dostaveníčka, jež si dají vášniví lidé, kteří rychle překročili vzdálenosti a žhavě po sobě touží, aniž se však znají. Není možno, aby se na počátku nevyskytly nějaké neshody v tomto poměru, tísnivém až po chvíli, kdy duše se zladí v týž ton. Dodává-li touha mužovi srdnatosti a uschopňuje ho ničeho nešetřiti, milenka, ať sebe vrcholnější jest její láska, pod trestem nebyti ženou jest uděšena, že tak rychle dospěla cíle a tváří v tvář je nutnosti se vzdáti, jež u mnohých žen vyrovná se pádu do propasti, na jejímž dně nevědí, co naleznou? Bezděčný chlad této ženy kontrastuje s doznanou vášní a nutně zpětně působí na nejzaujatějšího milence. Tyto myšlenky, které se vznášejí často jako páry kol duší, vyvolávají v duších pak jakousi přechodnou chorobu. Na sladké cestě, kterou dvě bytosti podnikají krásnými kraji lásky, tento okamžik jest jako překročení suchopáru, suchopáru bez vřesu, střídavě vlhkého a horkého, plného žehavého písku, přerušeného bažinami a vedoucího k úsměvným hájům, oděným růžemi, kde se rozvíjí láska a její průvod rozkoší na kobercích jemné zeleně. Často duchaplný člověk bývá napaden hloupým smíchem, který mu jest odpovědí na vše; jeho duch je jako zkřehlý pod ledovým tlakem tužeb. Je možno, že dvě bytosti stejně krásné, duchaplné a vášnivé mluví z počátku o věcech všedních a nejprostších, až náhoda, slovo, zachvění určitého pohledu, sdělení jiskérky jim dalo nalézt šťastný přechod, který je uvede na květnou stezku, po které se nekráčí, ale řítí, aniž se však dojde úpatí. Tento duševní stav je vždy úměrný s prudkostí citů. Dvě bytosti, milující se chabě, necítí ničeho podobného. Výsledek této krise může býti přirovnán k onomu, který působí žhání jasného nebe. Příroda zdá se na první pohled pokryta gázovým závojem, azur oblohy připadá černým, nejvyšší světlo podobá se temnotám.

U Henriho jako u Španělky potkávala se stejná prudkost: a statický zákon, dle kterého dvě stejné síly v protipůsobení se ruší, mohl by býti také správným v oblasti duševní. Pak rozpaky tohoto okamžiku byly neobyčejně stupňovány přítomností staré mumie. Láska se děsí neb vyjasňuje vším, vše má pro ni význam, vše jest věštbou šťastnou nebo neblahou. Tato sešlá žena byla tu jako citlivé zauzlení a představovala strašný rybí ohon, jímž symboličtí geniové Řecka zakončili Chimaery a Sirény, tak svůdné a šalebné svým poprsím, jako jsou všechny vášně v počátku. Ačkoliv Henri byl nikoliv svobodomyšlný duch, toto slovo je vždy posměchem, ale člověk neobvyklé moci, člověk tak velký, jak možno býti – bez víry, tento souhrn okolností ho zarazil. Ostatně nejsilnější lidé jsou přirozeně nejvnímavější a následkem toho nejpověřivější, lze-li vždy pověrou nazývati předsudek prvního pohybu, který bezpochyby je postřehem výsledku z příčin, jiným očím vskrytých, ale patrných jejich očím.

Španělka využila této chvíle ztrnulosti, aby se přivedla k oné ekstasi nekonečného zbožňování, jaká se zmocňuje srdce ženina, když žena opravdu miluje a když se nalézá v přítomnosti idolu marně žádaného. Její oči byly samá radost, samé blaho, a sršely z nich jiskry. Byla v očarování a opíjela se bez bázně blažeností dávno sněnou. Připadala tak zázračně krásnou Henrimu, že celá ta fantasmagorie hadrů, stářích, ošumělých rudých záclon, zelených rohožek před křesly, že špatně otřená červená dlaždice, že všechn tento chorobný a trpící přepych

ihned zmizel. Salon se rozsvítil, viděl již pouze jako skrz oblak hroznou harpii, ztrnulou a němou na červené pohovce, jejíž žluté oči prozrazovaly otrocké city, které neštěstí vnuká nebo které působí neřest, v jejíž otroctví se padne jako v jařmo tyranovo, který vás otupí bičováním a svým despotismem. Její oči měly chladný lesk očí tygra v kleci, který zná svou bezmocnost a je nucen spolknouti ničivé svoje zálusky.

- Kdo je tato žena? řekl Henri Paquitě. Ale Paquita neodpověděla. Naznačila, že nerozumí francouzsky, a tázala se Henriho, zda mluví anglicky. De Marsay opáčil svou odpověď po anglicku.

- Toť jediná žena, které mohu důvěřovati, ačkoliv mě už prodala, řekla Paquita tiše. Drahý Adolfe, toť moje matka, otrokyně, zakoupená v Gruzii pro svou vzácnou krásu, z níž však dnes jen málo zbývá. Mluví výhradně svou mateřštinou.

- Držení této ženy a její touha uhodnouti z pohybů dceřiných a Henriových, co se mezi nimi děje, byly náhle vysvětleny mladému muži, jehož vysvětlení uspokojilo.

- Paquito, pravil k ní, nebudeme nikdy volni?

- Nikdy! řekla se smutnou tváří. Ba máme dokonce málo dnů pro sebe.

Sklopila oči, pohlédla na svou ruku a počítala pravicí na prstech své levé ruky, ukazujíc při tom nejkrásnější ruce, jaké kdy Henri viděl.

- Jeden, dva, tři ... Počítala až do dvanácti.

- Ano, řekla, máme dvanáct dnů.

- A pak?

- Pak, pravila setrvávajíc zabrána jako slabá žena před katovou sekerou a zatřítá předem bázni, která ji zbavovala oné nádherné energie, kterou, jak se zdálo, jí příroda udělila jen, aby zvětšila radosti a aby v nekonečné básně přetvořila i nejhrubší rozkoše. - Pak, opakovala. Její oči ztrnulý; zdálo se, že pozoruje vzdálený, hrozivý předmět.

- Nevím, pravila.

Tato dívka je šílená, řekl si Henri, který sám upadl do podivných úvah.

Paquita zdála se mu zabrána čímisi, co nebyl on, jako žena stejně tísněná i výčitkami i vášní. Snad měla v srdci jinou lásku, které zapomínala a vzpomínala po řadě. Kterési chvíle byl Henri napaden tisícerými protikladnými myšlenkami. Jemu stávala se tato dívka záhadou; ale když ji pozoroval s učenou pozorností blaseovaného člověka, hladového nových rozkoší, jako onen východní král, který žádal, aby proň byla stvořena rozkoš, hrozná žízeň, kterou jsou uchváceny velké duše, nalézal Henri v Paquitě nejbohatší ustrojení, jaké příroda kdy dobrotivě stvořila k lásce. Předpokládaný chod tohoto stroje, duši nechajíc stranou, byl by uděsil každého muže mimo Marsaye; bylť unesen onou bohatou žertvou slibovaných rozkoší, onou stálou proměnlivostí blaha, snem každého muže, po němž prahne i každá milující žena.

Byl šílen nekonečnem, které se stalo hmotným, a přenesen k nejvrcholnějším rozkošem tvorstva. Zřel vše toto v oné dívce, zřetelnější než kdy před tím viděl, neboť dala se zálibou na sebe patřiti, jsouc šťastna, že jest podivována. Podiv Marsayův stal se skrytou zuřivostí, a odhalil ji zcela vrhnuv pohled, který Španělka“ pochopila, jako by byla uvyklá přijímati podobné pohledy.

- Když nesmíš býti jenom mou, zabiji tě! zvolal.

Uslyševši toto slovo, Paquita si zakryla tvář rukama a zvolala naivně:

- Svatá Panno, do čeho jsem to vběhla! Vstala a vrhla se na rudou pohovku a zabořila hlavu do hadrů, které kryly prsa matčina, a plakala. Stařena přijala dceru, aniž opustila své nehybnosti, aniž jí čehokoliv dala na jevo. Matka měla do sebe v nejvyšším stupni onu vážnost divošských národů, onu netečnost sochy, o kterou se ztroskotává pozorování. Milovala, nemilovala své dcery? Žádná odpověď. Pod touto maskou žířily všechny lidské city, dobré i zlé, a bylo lze vše očekávat od tohoto tvora. Její pohled šel zvolna od krásných vlasů dceřiných, které ji pokrývaly jako mantillou, k tváři Henriově, již pozorovala s nevýslovnou zvědavostí. Zdálo se že se táže, jakým čarodějnictvím je zde, z jakého rozmaru učinila příroda tak svůdného muže.

- Tyto ženy se mi posmívají! řekl si Henri.

V této chvíli zdvihla Paquita hlavu a vrhla naň pohled, jaký pronikne až do duše a spálí ji. Zdála se mu tak krásnou, že si přísahal, že bude mít tento poklad krásy.

- Paquito moje, buď mou!

- Chceš mě zabít? řekla bázlivá, chvějící se, neklidná, ale vedena k němu nevysvětlitelnou mocí.

- Zabít tě, já! řekl s úsměvem.

Paquita vyrazila zděšený výkřik, řekla slovo stařeně, jež vážně vzala ruku Henriovu, ruku dceřinu, dlouho je prohlížela, pak je pustila, potřásajíc hlavou s tváří hrůzně významnou.

- Buď mou dnes večer, okamžitě, následuj mne, neopouštěj mne, chci tomu, Paquito! miluješ mě? pojď!

V jediné chvíli řekl jí tisíc pošetilých slov s rychlostí bystřiny, jež se hrne mezi skalisky a opakuje jediný zvuk ve sterých různých formách.

- Toť tentýž hlas! řekla Paquita melancholicky, aniž ji de Marsay mohl slyšeti, a ... táž horoucnost, dodala.

- Aj! dobře, řekla s vášnivou odevzdaností, které by nic nemohlo vyjádřiti. Ano, ne však dnes večer. Dnes večer, Adolfe, jsem dala příliš málo opia Conče, mohla by procitnouti, byla bych ztracena. V tuto chvíli mní celý dům, že spím ve svém pokoji, za dva dny buď v těchže místech, řekni totéž slovo témuž člověku. Ten člověk jest můj pěstoun, Christemio mě zbožňuje a zemřel by pro mne v mukách, aniž mu vyrvali jediného slova proti mně. S Bohem, řekla a uchopila Henriho v těle a otočila se kol něho jako had, stikla ho současně se všech stran, přinesla svou hlavu pod jeho, nastavila mu své rty a přijala polibek, který jim dal takovou závrať, že de Marsay mnil, že se země rozzívla, a že Paquita zvolala: „Jdi!“ a vedla ho zvolna až na schodiště.

Tam vzal mulat, jehož bílé oči zahořely, když uzřel Paquitu, svíci z rukou svého idolu a dovedl Henriho až na ulici. Nechal svíci pod klenbou, otevřel dvířka vozu, vpustil Henriho do kočáru a dopravil ho na boulevard des Italiens s podivuhodnou rychlostí. Koně jako by měli ďábla v těle.

Tato scena byla pro Marsaye jako by snem, leč z takových Snů, které po úplném zmizení zanechají v duši pocit nadpřirozené rozkoše, za kterou člověk se žene po ostatek života. Jediný polibek dostačil. Žádné dostaveníčko snad se neodehrálo slušnějším způsobem, ani čistěji, ani snad chladněji v děsivějším místě podrobnostmi a před ohavnějším božstvím, neboť tato matka zůstala v obraznosti Henriově čímsi pekelným, skrčeným, mrtvolným, neřestným a divošsky sveřepým, čeho fantasie malířů a básníků dosud neuhodla. Skutečně nikdy nepodráždilo dostaveníčko více jeho smyslů, neodhalilo odvážnějších rozkoší, 58 nedalo lépe trysknouti lásce z jejího ústředí, aby se rozlila jako ovzduší kol člověka. Bylo to cosi šerého, tajemného, sladkého, něžného, nuceného a srdečného, spáření děsu a nebeskosti, ráje a pekel, co učinilo de Marsaye jako opilý. Nebyl to již on sám, a byl dosti silný, aby mohl odolati opojením rozkoše.

Abychom správně pochopili jeho chování při rozuzlení tohoto příběhu, je nutno vyložit, jak jeho duše se rozvinula ve věku, kdy mladí lidé se znovu zmenší, ježto se mísí mezi ženy a zabývají se jimi příliš. Zmohutněl sběhem tajemných okolností, jež ho nadaly nesmírnou, neznámou mocí. Tento mladý muž třímá mocnější žezlo než všichni moderní králové, téměř vesměs spoutaní uzdou zákonů v nejmenších projevech vůle. De Marsay vykonával autokratickou moc východního despoty. Ale tato moc, tak pitomně užívaná otupělci v Asii, byla zde zesílena evropskou inteligencí, francouzským duchem, nejživějším a nejbřitším ze všech rozumových nástrojů. Henri mohl to, co chtěl v zájmu svých rozkoší a marnivostí. Onen neviditelný vliv na sociální svět oděl ho majestátem skutečným, ale tajným, bez přepětí, a obráceným k vlastní jeho osobě. Neměl o sobě mínění, jaké mohl o sobě míti Ludvík XIV. ale takové, jako měli nejpyšnější z kalifů, faraónů a Xerxů, kteří se považovali za pokolení boží, když napodobili boha, zastírajíce se svým poddaným pod záminkou, že jejich pohled skytá smrt. Tak bez jakýchkoliv výčitek svědomí, že je současně soudcem i stranou, odsuzoval de Marsay chladně k smrti muže nebo ženu, kteří ho vážně urazili. Ač mnohdy téměř lhostejně vyneseni, byl ortel neodvolatelný. Omyl byl nehodou, podobnou nehodě, kterou způsobí úder blesku, který zasáhne v nějakém fiakru šťastnou Pařížanku, místo aby rozdrtil starého kočího, který ji veze k dostaveníčku. Také trpký a hluboký žert, jaký vyznačoval hovor tohoto mladého muže, vyvolával dosti všeobecně hrůzu; nikdo netoužil narazit u něho. Ženy milují zázračné ty muže, kteří si sami přezdívali pašů, kteří vypadají jako provázení lvy a katy a kráčejí v ústrojí hrůzy. U těchto mužů je výsledkem toho jistota v konání, určitost moci, pýcha pohledu a lví svědomí, které realisuje pro ženy typ síly, o němž všechny sní. Takovým byl de Marsay.

Šťasten v té chvíli svou budoucností, stal se mladým a pružným, a uléhaje mysli jen na lásku. Snil o Dívce se zlatýma očima tak, jak sní mladí vášniví lidé. Byly to obludné obrazy, nepochopitelné bizarnosti, světlaplné a odhalující neviditelné světy, leč vždy nedokonalým způsobem, neboť předstřený závoj mění optické podmínky. Druhého a třetího dne zmizel, aniž bylo možno zvědět, kam odešel. Jeho moc náležela mu pouze za určitých podmínek, a šťastnou náhodou proň bylo, že po tyto dva dny byl prostým vojínem ve službách daemonových, od

něhož měl svou talismanickou existenci. Ale v určenou hodinu večer na boulevardu očekával povoz, který nedal na sebe čekat. Mulat se přiblížil k Henriovi, aby mu řekl po francouzsku větu; které, jak se zdálo, naučil se z paměti: „Chcete-li přijít, řekla mi, musíte svolit, abych vám zavázal oči.“

A Christemio ukázal šátek z bílého hedvábí.

- Nikoliv! řekl Henri, jehož celá moc se náhle vzepřela.

A chtěl vstoupit. Mulat dal znamení, povoz odjel.

- Ano! zvolal de Marsay, zuřiv, že ztrácí rozkoš, kterou si sliboval. Ostatně viděl nemožnost kapitulovati u otoka, jehož poslušnost byla slepá jako poslušnost katova. A což měl na tento trpný nástroj dopadnouti jeho hněv?

Mulat hvízdal, povoz se navrátil. Henri prudce vstoupil. Již několik zvědavých se pitomě nashromáždilo na boulevardu. Henri byl silný, chtěl mulata podvésti.

Když vůz tryskem vyjel, uchopil ho za ruce, aby se ho zmocnil a mohl si uchovati po zkrocení svého hlídače používání smyslů, aby viděl, kam jede. Marný pokus. Mulatovy oči v stínu zajiskřily. Tento muž vyrazil několik výkřiků, jimž zuřivost dala zhynouti v hrdle, vyprostil se, hodil Marsaye železnou rukou nazpět a přibil ho, abych tak řekl, do pozadí vozu; pak volnou rukou vytasil trojhrannou dýku a hvízdal. Kočím zaslechl hvízdnutí a zastavil. Henri byl bezbranný, byl nucen poddati se; vztáhl hlavu k pásce. Toto gesto vzdání se utišilo Christemia, který mu zavázal oči s úctou a péčí, prozrazujícími jakési zbožňování osoby muže, milovaného jeho idolem. Ale dříve než provedl toto předběžné opatření, zastrčil dýku s nedůvěrou do postranní kapsy a zapíal se až po bradu.

- Byl by mne zabil, ten Číňan! řekl si de Marsay.

Povoz uháněl znovu. Zůstal jediný zdroj pro mladého muže, který znal tak dokonale Paříž, jako ji znal Henri. Aby věděl, kam jede, stačilo mu mít pozor, počítati dle počtu přejetých stok ulice, jimiž se přijede na boulevardy, kdyby vůz jel neustále v provo. Mohl tak poznati, kterou poboční ulicí vůz mířil, buď směrem k Seině, buď k výšinám Montmartreským, a uhodnouti jméno nebo polohu ulice, kde jeho průvodce dá zastaviti. Ale prudké vzrušení, které mu způsobil zápas, zuřivost, v níž ho štvála jeho kompromitovaná důstojnost, myšlenky na pomstu, jimiž se zabýval, předpoklady, které mu suggerovala úzkostlivá péče, s kterou postupovala tato záhadná dívka, aby ho k sobě přivedla, vše zabránilo mu, aby měl onen pozor slepcův, nutný ku koncentraci intelligence a dokonalému důvtipu při vzpomínce. Cesta trvala půl hodiny. Když se povoz zastavil, nebyl již na dláždění. Mulat a kočím vzali Henriho v podpaží, zdvihli ho a vsadili ho na jakási nosítka a nesli ho přes zahradu, jejíž květy a vůně, vlastní stromům a zeleni, cítil. Bylo zde tak dokonalé ticho, že mohl rozeznati hluk, způsobený několika kapkami vody, padajícími s vlhkého listí. Oba muži vynesli ho na schodiště, dali mu vstáti, a vedli ho za ruce několika pokoji a opustili ho v pokoji, jehož ovzduší bylo parfumováno a kde cítil pod nohama tlustý koberec. Ženská ruka ho stlačila na divan a sňala mu pásku. Henri spatřil před sebou Paquita, ale Paquita ve slávě rozkošnické ženy.

Polovina boudoiru, kde se nalézal Henri, opisovala okrouhlou měkce něžnou křivku, která byla protilehlá druhé části dokonale čtvercové, v jejímž středu zářil krb z bílého mramoru a zlata. Vstoupil sem postranními dveřmi, které skrývala bohatá portiera z čalounu, čelící oknu. Podkova byla zdobena pravým tureckým divanem, to jest matrací rozloženou na zemi, ale matrací širokou jako postel, divanem o padesáti stopách v obvodu, z bílého kašmíru, ozdobeného trapečky z černého a žhavě červeného hedvábí, rozvěšenými v kosočtvercích. Opěradlo tohoto ohromného lůžka trčelo několik palců nad četné podušky, jež ho obohacovaly ještě vkusem svých ozdob. Tento boudoir byl potažen rudou látkou, na níž byl položen indický musselín, žlábkovaný jako korintský sloup záhyby střídavě dutými a vypuklými, zachycenými nahoře a dole stužkou z látky barvy ohnivě červené, na které se rýsovaly černé arabesky. Pod musselinem stávala se ohnivá červeň růžovou, milostná barva, kterou odrážely okenní záclony, jež byly z indického musselinu, podšitého růžovou dykytí, a zdobené třepením barvy ohnivě červené, míšené s černí. Šest ramen ze zlateného stříbra, nesoucích po dvou svících, bylo upevněno na čalounech ve stejných vzdálenostech, aby osvětlovalo divan. Strop, uprostřed kterého visel lustr z matně zlateného stříbra, svítil bělostí a karnýs byl vyzlacen. Koberec podobal se orientálské šále, měl její kresbu a připomínal poesii Persie, kde ji zpracovaly ruce otroků. Nábytek byl potažen bílým kašmírem, pošíť černými a ohnivě červenými okrasami. Hodiny a svícnové stojany byly celé z bílého mramoru a zlata. Jediný stůl, který zde byl, měl za příkrývku kašmír. Elegantní jardiniéry obsahovaly růže všech druhů, květy bílé neb červené. Slovem, každý nejmenší detail zdál se předmětem láskyplné péče. Nikdy se bohatství tak koketně neskrývalo, aby se stalo elegancí, aby vyjádřilo půvab, aby vnukalo rozkoš. Zde by celek byl rozehrál nejstudenejší bytost. Měnivý lesk čalounu, jehož barva se měnila dle směru pohledu a stávala se buď zcela bílou neb zcela růžovou, sladil se efekty světla, které se lilo do průhledných záhybů musselinu a vyvolávalo mlhavé zjevy. Duše má, nevím jaké, sklony k běli, láska má zálibu v červení a zlato lichoť vášním, schopno uskutečňovati jich rozmary. Tak vše, co

má člověk těkavého a mystického ve svém nitru, všechna jeho nevysvětlitelná spříznění byla celována ve svých bezděčných sympatiích. V této dokonalé harmonii i byl soulad barev, kterému duše odpovídala představami rozkošnickými, neupřesněnými a vlnivými.

Bylo to v tomto prostředí parami sytého ovzduší, těžkého vybranými vůněmi, kde Paquita, oděná bílou řízou, s bosýma nohama a s oranžovými květy v černých vlasech, zjevila se Henrimu, klečíc před ním, zbožňujíc ho jako boha tohoto chrámu, ve který milostivě zavítal. Ačkoli de Marsay byl uvyklý vídati strojenosti pařížského přepychu, byl překvapen při pohledu na tuto lasturu, podobnou oné, v níž Venuše se zrodila. Buď následkem kontrastu mezi temnotami, z nichž vyšel, a světlem, v němž se koupala jeho duše, buď následkem rychle sestrojeného přirovnání mezi touto scénou a scénou prvního setkání pocítil jednu z oněch delikátních sensací, jaké skýtá pravá poesie. Když spatřil uprostřed tohoto útulku otevřeného kouzelným proutkem víly toto veledílo tvorby, tuto dívku, jejíž pleť horce zbarvená, jejíž kůže sladká, ale lehce ozlacená odlesky červeně a vysáláním neznámých par lásky jiskřila, jako by zrcadlila paprsky světla a barev, jeho hněv, jeho pomstychtivost, jeho uražená ješitnost, vše zapadlo. Jako orel, vrhající se na Kořist, uchopil ji v pasu, posadil na klín a cítil s nevýslovným opojením rozkošnou tíhu této dívky, jejíž půvaby tak hojně vyvinuté ho sladce zahalovaly.

- Pojď! Paquito! řekl polohlasem.

- Mluv! mluv bez bázně, řekla mu. Tento útulek byl sestrojen pro lásku. Ani zvuk odtud neunikne, tak dychtivě chtějí být uchovány přízvuky a hudba milovaného hlasu. Ať jakkoliv silné jsou výkřiky, nemohou být slyšeny za touto stěnou. Bylo by zde možno někoho zavraždit, jeho nárek byl by tu marný, jako by byl uprostřed pouště.

- Kdo pochopil tak dobře žárlivost a její potřeby?

- Netaž se mne nikdy na to, odpověděla a odvažovala s neuvěřitelnou něhou pohybu nákrčník mladého muže, aby dobře viděla krk.

- Ano, hle ten krk, který tolik miluji! řekla. Chceš se mi líbiti?

Tato otázka, kterou přízvuk učinil téměř vilnou, vytrhla Marsaye ze snění, v němž ho ponořila despotická odpověď, kterou mu Paquita zakázala veškeré pátrání po neznámé bytosti, která se vznášela jako stín nad nimi.

- A kdybych chtěl zvědět, kdo zde vládne? Paquita naň pohlédla, třesouc se.

- Nejsem to tedy já, řekl, zdvihnuv se a sprostiv se dívky, jež padla hlavou v zad. Chci být sám, tam kde jsem.

- Divné! Divné! řekla ubohá otrokyně, jsouc obětí hrůzy.

Za koho mne máš? Odpovíš?

Paquita vstala zvolna, oči v slzách, šla a vyňala z jedné z obou ebenových skříněk dýku a podala jí Henrimu s posuňkem poddanosti, jaký byl by tygra dojal.

- Zahrň mne rozkoší, jakou mužové zahrnují, když milují, řekla, a až budu spáti, zab mne, neboť nedovedu ti odpovědět. Slyš: Jsem připoutána jako ubohé zvíře ku svému kolu; jsem užaslá, že mi bylo možno vrhnouti most přes propast, jež nás dělí. Opoj mě a pak mne zab. Ach! ne, ne, řekla spínajíc ruce, nezabíjej mne, miluji život! Život je tak krásný pro mne. Jsem-li otrokyní, jsem také královnou. Mohla bych tě oklamati slovy, tobě říci, že miluji pouze tebe, dokázati ti to, těžiti z chvilkové své vlády a říci ti: „Vezmi mě, jako jdouce mimo okusíme vůně květu v králově zahradě. Pak rozvinouti úskočnou výmluvnost ženinu a křídla rozkoše, a po ukojení své žízně mohla bych tě dáti vhoditi do studny, kde nikdo by tě nenalezl, která byla vyhloubena, aby ukojila pomstychtivost, aniž se třeba obávati pomsty spravedlnosti, studny plné vápna, jež se zažehne, aby tě pozřelo, aniž se najde částčka tvé bytosti. Zůstal bys v mém srdci navždy mým.

Henri se zahleděl bez chvění na tuto dívku, a tento nebázlivý pohled ji naplnil radostí.

- Nikoli, neučiním toho! nevpadl jsi zde do pasti, ale do srdce ženy, která tě zbožňuje, a jsem to já, jež budu vržena do studny.

- To vše mi připadá zázračně podivným, řekl jí de Marsay pátravě. Ale zdáš se mi dobrou dívkou, bizarní povahou; jsi na mou čest živoucí hádankou, jejíž rozřešení se mi zdá velmi nesnadným.

Paquita nepochopila ničeho z toho, co pravil mladý muž; hleděla naň něžně otvírajíc oči, jež nikdy nemohly být hloupými, tolik rozkoše se v nich zračilo.

- Nuž miláčku, řekla, vracejíc se k první své myšlence, chceš se mi líbiti?

- Učiním vše, čeho si budeš přát, ba i čeho si nebudeš přát, odpověděl se smíchem de Marsay, který opět nalezl

svou nenucenost hejskovu a rozhodl se pustiti na zdař bůh po proudu svého dobrodružství a neohlížeti se ani vzad, ani vpřed. Pak snad spoléhal na svou moc a na svou zběhlost muže šťastného v lásce, aby ovládl za několik hodin úplně tuto dívku a zvěděl všechna tajemství.

- Nuže! řekla, dovol, abych si tě upravila dle svého vkusu.

- Přizpůsob mě tedy svému vkusu, řekl Henri.

Paquita vesele vzala z jedné z obou skříněk šat z červeného sametu, jímž oděla Marsaye, pak mu pokryla hlavu ženskou čepičkou a zavinula šálou. Oddávajíc se těmto pošetilostem, prováděným s nevinností dítěte, smála se křečovitým smíchem a podobala se ptáčeti, bijícímu křídly; ale neviděla ničeho mimo to.

Je-li nemožno vylíčiti neslýchané rozkoše, jež potkaly tyto dva krásné tvory, stvořené nebem ve chvíli radosti, je snad nutno metafysicky vyložití mimořádné a téměř fantastické dojmy mladého muže. Věcí, kterou lidé, nalézající se ve společenském postavení jako de Marsay a žijící jako on žil, dovedou nejlépe poznati, je nevinnost dívky. Leč jak zvláštní! byla-li Dívka se zlatýma očima pannou, dojista nebyla nevinnou. Bizarní sloučení tajemna a skutečna, stínu a světla, hrůzy a krásy, rozkoše a nebezpečí, ráje a pekla, s nímž se již setkal v tomto dobrodružství, pokračovalo v tomto rozmarném a sublimním stvoření, z něhož se těšil de Marsay. Vše, co nejrafinovanější rozkoš má nejhledanějšího, vše, co mohl Henri poznati z oné poesie smyslů, zvané láskou, bylo překonáno poklady, jež rozvinula tato dívka, jejíž třeptné oči nelhaly při žádném slibu, který činily. Toť byla východní báseň, kde sálalo slunce, jež Saadi a Hafiz uvedli do svých křepkých slok. Ale ani rythmus Saadiho, ani Pindarův nevyjádřil by ekstase zmatku a ztrnutí, jimiž tato rozkošná dívka byla uchválena, když ustal mam, v němž železná ruka jí dávala žiti.

- Mrtva! řekla, jsem mrtva! Adolfe, odveď mne tedy na kraj světa, na ostrov, kde by nikdo o nás nevěděl. Ať náš útěk nezanechá stop! Budeme stíháni až do pekel. Bože! hle den.

„Zachraň se. Spatřím tě ještě kdy? Ano, zítra chci tě zase spatřiti. Kdybych měla za toto blaho vydati smrti všechny své hlídače. Zítra na shledanou.

Stiskla ho do náručí sevřením, kde cítil hrůzu smrti. Pak stiskla pero, náležející asi ku zvonku, a prosila Marsaye, aby si dal zavázati oči.

- A kdybych již nechtěl, a kdybych chtěl zůstat zde?

- Přivodil bys rychleji mou smrt, řekla; neboť nyní jsem jista, že pro tebe zemru.

Henri přivolil. Člověk, který se nasytil rozkoší, má sklon k zapomenutí, jakousi nevděčnost, touhu po svobodě, rozmar jiti na procházku, nádech pohrdání a snad ošklivosti k svému idolu, má slovem nevysvětlitelné pocity, které ho činí podlým a sprostým.

Jistota tohoto hnutí změteného, ale skutečného u duší, jež nejsou ani prosvíceny oním nebeským světlem, ani navoněny oním svatým balsamem, ze kterých pochází vytrvalost citu, diktovala asi Rousseauovi dobrodružství milorda Edvarda, jimiž končí listy Nové Héloisy. Byl-li Rousseau zřejmě inspirován dílem Richardsonovým, vzdálil se od něho tisícerými podrobnostmi, jež činí jeho stěžejné dílo nádherně původním; odkázal je potomstvu velikými idejemi, jež je těžko vybavití analysou, když v mládí čte se toto dílo s úmyslem nalézt horkou malbu nejvíce fysického z našich citů, tož vážní spisovatelé a filosofové užívají z něho výhradně obrazů jenom jako důsledku neb nutné souslednosti obsáhlé myšlenky; a dobrodružství milorda Edvarda jsou z idejí nejevropštěji delikátních z tohoto díla.

Henri se nalézal pod nadvládí onoho změteného citu, jakého pravá láska nezná. Bylo třeba jaksi přesvědčivého úsudku přirovnání a neodolatelné přitažlivosti vzpomínek, aby byl nazpět přiveden k některé ženě. Pravá láska vládne především pomocí paměti. Lze milovati vůbec ženu, jež se nevryla v duši ani výstředností rozkoše, ani silou citu? Paquita bez Henriova vědomí zahostila se u něho těmito dvěma prostředky. Ale v onu chvíli, zcela v únavě blaha, v této rozkošné melancholii těla, nemohl hrubě analysovat srdce a znovu ochutnávat na rtech chuti nejživějších rozkoší, jež dosud vyssál.

Ocitl se časně z rána na boulevardu Montmartre, pohlédl tupě za unikajícím povozem, vytáhl z kapsy dva doutníky, z nichž jeden zapálil o lucernu babky, prodávající kořalku a kávu dělníkům, pepíkům, zelinářům a celému onomu pařížskému pronárodu, který počíná svůj život přede dnem; pak kráčel a pokuřoval doutník, s rukama v kapsách spodků, s bezstarostností věru až hanebnou.

- Dobrá věc, takový doutník! Hle věc, které se muž nikdy nespustí, řekl.

Na *Dívku se zlatýma očima*, za kterou se bláznila v oné době veškerá elegantní mládež pařížská, sotva pomyslí!

Myšlenka na smrt, vyjádřená uprostřed rozkoší, a strach, s ní spojený, který několikrát zbrunátnil čelo onoho krásného tvora, který náležel po matce k huriskám asijským, Evropě vychováním a tropům svým zrozením, zdála se mu jedním z oněch klamů, pomocí nichž všechny ženy snaží se stati zajímavými.

- Je z Havany, nejšpanělštější to země z nového světa; líbilo se jí tedy lépe sehrát hrůzu, než mi hoditi na hlavu utrpení, nesnáz, koketnost nebo povinnost, jak činívají Pařížanky. Při jejích zlatých očích, chce se mi spáti.

Spatřil drožku, mající stanoviště na rohu Frascati, která čekala na několik hráčů, zburcoval ji, dal se dovézt domů, lehl si a usnul spánkem darebů, který bizarností, ze které dosud žádný písničkář netěžil, je stejně hluboký jako spánek spravedlivých. Snad je to následek onoho příslovečného axiomu, že extrémů spolu hraničí.

K polední de Marsay si při probuzení protáhl údy a pocítil dojem jednoho z oněch vlčích hladů, na jaké všichni staří vojáci si mohou vzpomenouti, že jich pocítili den po vítězství. Tož spatřil před sebou s radostí Pavla de Manerville, neboť nejpříjemnější jest jisti ve společnosti.

- Nu tak! řekl jeho přítel, domníváme se všichni, že ses od deseti dnů uzavřel s Dívkou se zlatýma očima.

- *Dívka se zlatýma očima!* nemyslím již na ni. Na mou věru! mám opravdu jiné mouchy v hlavě.

- Ah! stavíš se diskrétním?

- Proč ne? řekl s úsměvem de Marsay. Můj milý, diskrétnost je nejchytřejším z výpočtů. Slyš... Ale ne, neřeknu ti ani slova. Ty mě nikdy ničemu nepřiučíš, nemám náladu rozdávat zdarma poklady své politiky. Život je řeka, jež slouží k provozování obchodu. Při všem, co nejsvětějšího na světě, při doutnících, nejsem profesorem národohospodářství, přizpůsobeného chápavosti pískařů, posnídejme. Není tak nákladno dáti tobě omelettu s tuňákem než plýtvati svým mozkiem před tebou.

- Účtuješ se svými přáteli?

- Můj milý, řekl Henri, který si málokdy odepřel ironie, jak by se mohlo tobě přihoditi stejně jako jinému, že by mu bylo třeba diskrétnosti, a že tě mám velice rád ... Ano, mám tě rád! Na mou čest, kdyby ti bylo třeba nouze tisícifrankové bankovky, abych ti zabránil zastře-liti se, našel bys ji zde, neboť nemáme ještě nic zadluženo tam dole, jak Paule? Kdybys zítra se bil, odměřím vzdálenost a nabiji pistole, abys byl zastřelen dle pravidel. Konečně, kdyby někomu jinému než mně napadlo pomlouvati tě za tvé nepřítomnosti, bylo by mu se měřiti se statným šlechticem, který vězí v mé kůži, hle, co nazývám osvědčeným přátelstvím. Nuže! až ti bude třeba diskrétnosti, můj maličký, věz, že jsou dva druhy diskrétnosti: diskrétnost činná a diskrétnost negativní. Negativní diskrétnost je diskrétnost hlupáků, kteří užívají mlčení, záporu, zamračeného čela, diskrétnost uzavřených dveří, opravdová nemohoucnost! Činná diskrétnost postupuje tvrzením. Kdybych dnes večer v cerclu řekl: „Čestné slovo, *Dívka se zlatýma očima* nemá ceny toho, co mne stála!“ všichni lidé po mém odchodu by zvolali: „Slyšeli jste toho hejska Marsaye, který nás chtěl nabalamutiť, že již měl *Dívka se zlatýma očima*? chtěl by se tak zbaviti soků, není právě nemotora.“ Ale tato lešť je sprostá a nebezpečná. Ať je jak chce veliká hloupost, jež nám uklouzne, najdou se vždy zelenáci, kteří jí mohou uvěřiti. Nejlepší z diskrétností je ona, které užívají chytré ženy, když chtějí podvésti své manžely. Spočívá v kompromitaci ženy, o kterou nestojíme, aby uchována byla čest oné, kterou milujeme dostatečně, abychom ji ctili. Toť, co nazývám ženským slonem. Ejhle Laurent. Co nám neseš?

- Ústřice z Ostende, pane hrabě...

- Kdysi, Paule, poznáš, jak je zábavné žert si tropiti ze světa tím, že mu zatajíme tajemství našich lásek. Je mně ohromnou rozkoší, když uniknu pitomému sudičství davu, jenž nikdy neví, co chce, ani co má chtíti, jenž přijímá prostředek za výsledek, po řadě zbožňuje a proklíná, vynášá a ničí! Jaké blaho, přivést ho k vzrušení a nebrati podílu na nich, zkrotiti ho, a nikdy ho neuposlechnouti! Možno-li čímsi se pyšniti, jest to dojista moc, které jsme sami nabyli, a jejíž jsme příčinou, účinkem, počátkem i výsledkem současně. Nuže! nikdo neví, koho miluji, ani co chci. Snad budou věděti, koho jsem miloval, co bych byl chtěl, jako zvědí o odbytém dramatu; ale dovoliti, aby se nahlédlo do mé hry?... slabost, pošetilost. Nepovažuji nic hodnější pohrdání, než sílu užitou lstí! Zasněm se s úsměvem do řemesla vyslancova, jestli je diplomacie vždy stejně nesnadná jako život. Pochybuji. Máš ctižádost? chceš se něčím státi?

- Ale Henri, posmíváš se mi, jako bych nebyl dostatečně prostředním, abych mohl dojiti všeho.

- Dobrá, Paule. Budeš-li se stále sobě posmívati, budeš se brzo moci vysmáti celému světu.

Při snídani počal de Marsay, když se chystal vykouriti své doutníky, spatřovati své noční události ve zvláštním světle. Jako u mnoha velikých duší nebyla jeho prozíravost náhlá, nevnikal ihned ku základu věcí. Jako u všech povah, obdařených schopností žiti mnoho v přítomnosti, vylišovati takřka šťávu z ní a pohliti ji, potřeboval druhý

zrak, jakéhosi druhu dřímoty, aby se ztotožnil s příčinami. Kardinál Richelieu byl takým a nevylučovalo to u něho daru prozíravosti, nutné ku početí velkých věcí. De Marsay měl všechny tyto podmínky, ale z počátku neužíval svých zbraní než ku svým rozkošem, a nestal se dříve nejhlubším politikem současné doby, – až když se nasytil rozkoší, na něž nejprve myslí mladý muž, když má peníze a moc. Muž tak tvrdne v bronz: užívá ženy, aby žena nemohla užiti jeho.

Ale tu postřehl de Marsay, že byl *Dívkou se zlatýma očima* ošizen, když přehlédl v celku onu noc, jejíž rozkoše zprvu pouze postupně se řinuly, aby na konec se rozlily v proudech. Mohl pak čisti s této stránky tak skvělého účinku, uhodnouti její skrytý smysl. Čiře tělesná nevinnost Paquitina, ohromení její rozkoše, několik slov, z počátku temných, ale nyní jasných, která jí unikla uprostřed rozkoše, vše mu prokazovalo, že nahrazoval jinou osobu. Ač žádná ze sociálních zvrhlostí mu nebyla neznámou, že jevil úplnou lhostejnost při všech rozmarech a pokládal je již tím za ospravedlněny, že se mohly ukojiti, nelekal se neřestí, znal je jako známe svého přítele, leč byl raněn tím, že sám stal se obětí. Jestliže byly jeho předpoklady správný, byl urážkou zasažen do živého. Toto pouhé podezření ho naplnilo zuřivostí, propukl v řev tygra, jemuž se gazella posmívala, hlasem tygra, který spojoval se silou zvířete inteligenci daemonovu.

- Nuže! co je s tebou? řekl Paul.

- Nic.

- Nechtěl bych, abys odpovídal, když jsem se tě tázal, máš-li něco proti mně, takovým nic, bude bezpochyby třeba, abychom se zítra bili.

- Již se nebiji, řekl de Marsay.

- Toť se mi zdá ještě tragičtější, tedy vraždíš?

- Travestuješ slova. Popravuji.

- Drahý příteli, dnes ráno tvé žerty hodně černají, řekl Paul.

- Co chceš? rozkoš vede ke krutosti. Proč? nevím zhola ničeho o tom a nejsem dostatečně zvědav, abych pátral po příčině.

„Tyto doutníky jsou výtečné – nalij svému příteli čaje. – Víš, Paule, že žiju jako nemá tvář? Bylo by věru na čase, vybrati si posláním, použití svých sil k něčemu, co by stálo za námahu života. Život je zvláštní komedie. Trnu, směji se nedůslednosti našeho společenského řádu. Vláda řeže hlavy chudším, zabívám jediného člověka, a dává výsadu stvůrá, jež každé zimy, medicínsky řečeno, posílají na onen svět tucet mladých lidí. Morálka je bezmocná proti tuctu neřestí, jež ničí společnost a jichž nemůže nic ztrestati. – Ještě šálek? – Na mou čest! muž jest šašek, tančící nad propastí. Mluví se nám o nemravnosti Liaisons dangereuses a nevím, které jiné knihy, jež má jméno komorné; existuje však kniha hrozná, špinavá, děsná, kazivá, vždy otevřená, jež nebude nikdy uzavřena, veliká kniha světa, aniž počítám jiné knihy, tisíckrát nebezpečnější, která se skládá z toho všeho, co se šeptá mezi muži nebo pod vějířem mezi ženami z večera na plese.

- Henri, jistě se odehrává v tobě něco neobyčejného, a jest to zřejmo přes tvou činnou diskrétnost.

- Ano! hle, musím zabiti čas až do večera. Pojdme hráti. Snad budu mít štěstí a prohrají.

De Marsay vstal, vzal plnou hrst bankovek, sbalil je do svého doutníkového pouzdra, oblékl se a použil Paulova povozu k jízdě do Salonu Cizinců, kde až do oběda strávil čas v oněch jímavých střídáních ztráty a zisku, jež jsou posledním zdrojem silných organizací, když jsou nuceny zkoušeti se v prázdnotě. Večer přišel na dostaveníčko a povolně nechal si zavázati oči. Pak s onou pevnou vůlí, jakou pouze mužové opravdu silní dovedou soustřediti, měl pozor a užíval své intelligence, aby uhodl, kterými ulicemi vůz projíždí. Byl si nějak jist, že byl dovezen k ulici Saint Lazare a že zastavili u malých zahradních dveří paláce San-Réal. Když prošel jako po prvé těmito vraty a byl naložen na nosítka, která nesl bezpochyby mulat a kočí, porozuměl, slyše skřípati písek pod jejich nohami, proč se dělá tak úzkostlivá opatření. Byl by mohl, jsa volný, nebo kdyby byl krácel, utrhnouti větévku s křoví, všimnouti si povahy písku, ulpěvšího na jeho botách; kdežto když byl přenesen jaksi vzduchem do nepřístupného paláce, jeho štěstí mělo zůstat tím, čím bylo, snem. Leč bohužel člověk nedovede nic jinak konati, než nedokonale, ať v dobrou, ať ve zlou. Všechna jeho duchovní i fysická díla jsou označena známkou rozpadu. Slabě pršelo, půda byla vlhká. Za noci stávají se některé bylinné vůně silnějšími, než za dne. Henri tedy cítil vůni resedy podél aleje, kterou byl dopravován. Tento bod měl mu pomoci v pátrání, jež si předsevzal, že podnikne, aby poznal palác, kde byl

boudoir Paquitin.

Ba studoval i zatačky, které jeho nosiči učinili v domě, a spoléhal, že bude moci se na ně upamatovati. Spatřil, že jest jako včera na pohovce před Paquitou, která mu odvazovala pásku; ale viděl, že je bledá a změněná. Plakala. Klečíc jako anděl na modlitbách, ale anděl smutný a hluboce melancholický, ubohá dívka se již nepodobala zvědavému, netrpělivému, křepkému tvor, který vzal Marsaye na svá křídla, aby ho přenesl do sedmého nebe lásky. Bylo cos tak opravdového v tomto zoufalství, zahaleném rozkoší, že hrozný de Marsay cítil ve svém nitru podiv před tímto novým veledílem přírody a zapomněl pro chvíli základního zájmu tohoto dostaveníčka.

- Co pak je ti, moje Paquito?

- Příteli, řekla, odveď mě ještě této noci! Vrhni mě někam, kde nikdo nebude moci říci, když mě uzří: Hle Paquita! kde nikdo neodpoví: Je tu dívka se zlatým pohledem a dlouhým vlasem. Tam ti skytnu rozkoší, kolik jen budeš ode mne chtít. Pak, až mne už nebudeš milovati, opustíš mě a nebudu si stěžovati, neřeknu nic; a když mě opustíš, nesmí ti to býti příčinou jakýchkoliv výčitek svědomí, neboť jediný den, strávený v tvé blízkosti, jediný den pouze, po který bych na tebe patřila, vyváží mi celý život. Ale zůstanu-li zde, jsem ztracena.

- Nemohu opustiti Paříž, miláčku, odvětil Henri. Nenáležím sobě, jsem připoután přísahou k osudu několika osob, jež jsou moje, tak jako já jsem jejich. Ale mohu ti zříditi v Paříži útulek, kam žádná moc lidská nedosáhne.

- Nikoliv, řekla, zapomínáš moci ženské!

Nikdy nevyjadřovala věta lidským hlasem
pronesená úplněji hrůzy.

- Kdo by mohl dosáhnouti tebe, postavím-li se já mezi tebe a svět?

- Jed! řekla. Již tě má dona Concha v podezření. A pokračovala, nechavši kanouti slzy, jež se třpytily na jejích tvářích, jest snadno uzříti, že nejsem již stejná. Nuže, zanecháš-li mě zuřivosti obludy, která mě pohltí, buď svatá vůle tvá! Ale pojď, učiň, aby všechny rozkoše života byly v naší lásce. Jinak bych prosila, plakala, křičela, bránila se, snad se zachránila.

- Koho budeš prositi? řekl.

- Ticho! odvětila Paquita, obdržím-li milost, bude to snad za mou mlčelivost.

- Dej mi můj šat, řekl Henri úskočně.

- Ne, ne, odvětila živě, zůstaň tím, kým jsi, jedním z oněch andělů, které jsem byla učena nenáviděti a ve kterých jsem viděla pouze příšery, zatím co jste tím, co nejkrásnějšího je pod sluncem, řekla, laskajíc vlasy Henriovy. Nevíš, jak vysoce jsem hloupá? nenaučila jsem se ničemu. Od dvanácti let jsem zavřená a nevidám nikoho. Neumím ani čísti, ani psát, mluvím pouze anglicky a španělsky.

- A jak je tedy možno, že dostáváš z Londýna dopisy?

- Mé dopisy? Zde máš, viz! řekla a šla a vzala něco papírů z dlouhé japonské vázy.

Podala Marsayovi listy, na nichž viděl mladý muž překvapen kresby podobné rébusům, rýsované krví a tlumočící věty plné vášně.

- Ale, zvolal, podivuje se těmto hieroglyfům, vytvořeným zručnou žárlivostí, tys v moci pekelného genia?

- Pekelného, opáčila.

- Ale jaks mohla vyjiti?...

- Ah! řekla, odtud pochází má zhouba. Přivedla jsem donu Conchu na rozhraní strachu z bezprostřední smrti a budoucího hněvu. Byla jsem zvědavá jako daemon, chtěla jsem zlomit kovový kruh, který byl opsán mezi tvorstvem a mnou, chtěla jsem věděti, co jsou mladí muži, neboť znám z mužů pouze markýze a Christemia. Náš kočár a sluha, který nás provází, jsou starci...

- Ale tys nebyla vždycky uzavřena? Tvé zdraví vyžadovalo...

- Ach! pokračovala, procházíme se, ale v noci a na venkově, na břehu Seiny, daleko od světa.

- Nejsi hrdá, žeš tak milována?

Nikoliv, řekla, a mimo to? Ačkoliv dobře vyplněn, je tento skrytý život pouze temnotami proti světlu.

- Co nazýváš světlem?

- Tebe, můj krásný Adolfe! tebe, za něhož bych dala život. Všechna ona vášnivá slova, jež mi byla řečena a která jsem já inspirovala, cítím opět pro tebe! V některých chvílích nerozuměla jsem nijak životu, ale nyní vím, kterak milujeme, až dosud byla jsem pouze milována, sama jsem nikdy nemilovala. Opustila bych vše pro tebe, odved' mě. Chceš-li, vezmi mě jako hračku, ale nech mě u sebe tak dlouho, až mě rozlámeš.

- Nebudeš litovati?

- Nikdy! řekla, dávajíc mu číst z očí, jichž zlatistá barva zůstala čistá a jasná.

- Dává mně přednost? řekl si v nitru Henri, který, kdyby zahlédl i pravdu, byl ochoten odpustiti urážku na prospěch tak naivní lásky – Uvidím, pomyslí si.

Třeba mu Paquita nebyla povinna žádným účtováním za minulost, nejmenší vzpomínka stávala se zločinem v jeho očích. Byl nadán smutnou silou přemýšlet o sobě, souditi svou milenkou, studovati ji zcela oddanou rozkošem z nejúchvatnějších, jaké kdy s nebe sestoupivší Péri nalezla pro svého miláčka. Zdálo se, že Paquita je zvláštní péčí přírody stvořena k lásce. Noc od noci její ženský genius činil nejrychlejší pokroky. Ať jakákoliv byla síla tohoto mladého muže a jeho bezstarostnost v rozkoši, přes nasycení ze včerejšího dne, našel v *Dívce ze zlatýma očima* onen serail, který dovede stvořiti milující ženu, které se muž nezrekne nikdy. Paquita odpovídala oné vášni, kterou pociťují všichni opravdu velcí mužové k nekonečnu, mystické vášni, tak dramaticky vyjádřené ve Faustu, tak poeticky tlumočené v Manfredu, jež nutila Don Juana rozrývat i srdce žen, v naději že tam nalezne onu bezmeznou myšlenku, kterou vyhledati se snaží tolik lovců příšer, kterou mní viděti učenci ve vědě kterou mystikové nalézají v Bohu samém. Naděje, míti konečně ideální Bytost, s níž by mohl zápas býti věčně bezúnavný, uchvátila Maraye, který poprvé od dávné doby otevřel srdce.

Jeho nervy povolily v napětí, jeho chlad roztál v ovzduší této žhavé duše, jeho dojemné doktriny se rozprchly a blaho zbarvilo jeho bytí, stejně jako byl zbarven boudoir, bíle a růžově. Když pocítil hrot vyšší rozkoše, byl unesen mimo hranice, v něž dosud uzavíral svou vášeň. Nechtěl býti předstižen touto dívkou, kterou jaksi umělá láska předem utvářila k potřebě jeho duše, a našel tedy v oné marnivosti, jež dohání muže, aby ve všem zůstal vítězem, síly, jimiž zkrátí tuto dívku; ale též jsa vržen přes onu čáru, po kterou duše vládlyni sebe samé, ztratil se v oněch rozkošných limbech, které všední lidé tak pošetile nazývají imaginárními prostory. Stal se něžným, dobrým a sdílným. Učinil Paquitu téměř šílenou.

- Proč bychom nešli do Sorrenta, Nizy, Chiavari, strávit tam celý svůj život? Chceš? řekl Paquitě prolínavým hlasem.

- Jest třeba, abys mi kdy říkal: Chceš? volala. Mám nějakou vůli? Jsem něčím mimo tebe, jen abych byla rozkoší pro tebe. Chceš-li doliti útulek důstojný nás, je Asie jedinou zemí, kde láska může rozpiati křídla...

- Máš pravdu, pokračoval Henri. Pojďme do Indie, tam, kde je věčné jaro, kde země nemá nikdy ničeho mimo květy, kde může člověk rozvinouti panovnickou nádheru, aniž kdo učiní k tomu poznámky, jako v hloupých zemích, kde chtějí uskutečniti plochou chimaeru rovnosti. Pojďme do krajů, kde se žije uprostřed národa otroků, kde slunce ozařuje věčně palác, zůstávající bílé, kde se rozšívají vůně do vzduchu, kde ptáci zpívají lásku a kde se umírá, když nelze již milovat.

- A kde se umírá společně! řekla Paquita. Ale neodjížděme zítra, odjedme ihned, vezme s sebou Christemia.

- Na mou věru, rozkoš je nejkrásnějším řešením života. Pojďme do Asie; ale k odjezdu (dítě, je třeba mnoho zlata, a k opatření zlata nutno urovnati své záležitosti.

Nepochopila nic z těchto myšlenek.

- Zlato, je ho tu takhle vysoko, řekla pozdvihla ruku.

- Není moje.

- Co na tom sejde? pokračovala, potřebujeme-li ho, vezměme si je.

- Nenáleží tobě.

- Náležeti! opětovala. Nevzal jsi mne? je vezmeme, bude nám náležeti.

Rozesmál se.

- Ubohé neviňátko! neznáš nic z věcí z tohoto světa.

- Nikoliv, ale hle, co vím, zvolala, přitahujíc Henriho na sebe.

Ve chvíli, kdy de Marsay zapomínal všeho a pociťoval touhu přivlastnit si na vždy tohoto tvora, obdržel uprostřed své rozkoše ránu dýkou jež pronikla skrz na skrz jeho srdcem, poprvé umrtveným. Paquita, která ho silně zdvihla vzhůru jako by ho chtěla pozorovati, zvolala: Oh! Mariquita.

- Mariquita! zvolal mladý muž, zrudnul vím teď vše, o čem jsem chtěl dosud pochyboval

Skočil ke skříni, kde byla uzavřena dlouhá dýka. Na štěstí pro ni a pro něho byla skříň zavřena. Jeho zuřivost se touto překážkou zvýšila; nabyl však opět klidu, sňal svůj nákrčník a šel k ní s tak divoce významnou tváří, že Paquita, aniž znala, jakým zločinem se provinila, pochopila nicméně, že se jedná o její smrt. Vrhla se tedy jediným skokem na konec pokoje, aby unikla osudnému uzlu, který jí chtěl de Marsay otočiti kol krku. Nastal zápas. S obou stran svižnost, mrštnost a životní síla byly stejné. Aby zápas ukončila, hodila Paquita pod nohy svého milence podušku, čímž způsobila, že upadl, a použila lhůty, kterou jí tato příznivá náhoda skytla, aby zatáhla za spoušť vzpruhy, načež následoval poplašný signál, mulat přišel chvatně. V okamžiku skočil Christhemio na Marsaye, povalil ho a položil mu na prsa nohu, patou obrácenou ke krku. De Marsay pochopil, kdyby se vzpíral, že byl by rozdrcen na jediný Paquitin pokyn.

- Proč chtěls mne zabiti, miláčku? řekla mu.

De Marsay neodpověděl.

- Čím jsem se ti znelíbila? řekla mu. Mluv, vysvětlíme si to.

Henri uchoval si lhostejné držení silného muže, který se cítí přemoženým; chladná zdrželivost, mlčelivá, zcela anglická, jež značila chvilkovou resignací vědomí vlastní důstojnosti. Ostatně přes to, že byl uchvácen hněvem, pomyslel již na to, že by bylo neopatrné, aby přišel ve styk se spravedlností tím, že by zabil tuto dívku z nenadání, aniž připravil vraždu tak, že by měl zaručenu beztrestnost.

- Miláčku, pokračovala Paquita, řekni mi, nenech mě bez rozloučení v lásce! Nechtěla bych uchovati v srdci onu hrůzu, kterou tam vložil. Budeš mluvit? řekla a dupnula hněvně.

De Marsay v odpověď vrhl na ni pohled tak dobře vyjadřující: *zemřeš!* že Paquita skočila na něho.

- Dobrá, chceš mne zabít? Způsobí-li ti moje smrt radost, zab mě!

Dala znamení Christemiovi, který zvedl nohu s mladého muže a odešel, aniž dal svým vzezřením na jevo, že si odnáší dobrý či špatný úsudek o Paquitě.

- Hle muž! řekl si de Marsay, ukázav s ponurým posunkem na mulata. Není oddanosti mimo oddanost, která poslouchá přátelství, aniž ho soudí. V tomto muži máš pravého přítele.

Dám ti ho, chceš-li, odpověděla, bude ti sloužiti se stejnou oddaností, jakou má ke mně, když mu tak poručím.

Očekávala slovo odpovědi, pak pokračovala s něhyplným přízvukem.

- Adolfe, řekni mi jediné vlídné slovo. Hle, brzy bude den.

Henri neodpověděl. Tento mladý muž měl smutnou vlastnost, neboť díváme se jako na velkou věc na vše, co podobá se síle, a lidé často zbožňují výstřednosti. Henri nedovedl odpouštět. Schopnost vraceti se, která je dojista jedním z duševních půvabů, byla proň nesmyslem. Divokost Seveřanů, kterou jest anglická krev dosti silně přibarvena, byla mu předána otcem. Byl neochvějný ve svých dobrých jako ve zlých citech. Paquitin výkřik byl tím pro něho hroznějším, že sesadil ho s trůnu nesladšího triumfu, jaký kdy zveličil jeho mužskou ješitnost. Naděje, láska a všechny city byly u něho exaltovány, vše plápolalo v jeho srdci a inteligenci; pak ony pochodně, rozžehlé, aby ozařovaly jeho život, byly chladným větrem shasnuty. Paquita, zaražena, neměla ve svém bolu více síly než dáti znamení k odchodu.

- Toť zbytečno, řekla, odhazujíc pásku. Nemiluje-li mne, nenávidí-li mne, je všechno skončeno.

Vyčkávala jediného pohledu, neobdržela ho a polomrtvá se skácela. Mulat vrhl na Henriho pohled tak děsně významný, že způsobil poprvé v životě chvění u tohoto mladého muže, jemuž nikdo neodpíral daru vzácné neohroženosti. „Nemiluješ-li jí náležitě, způsobíš-li jí nejmenší strast, zabiji tě.“ Takový byl smysl tohoto chvatného pohledu. De Marsay byl provázen téměř s otrockou péčí dlouhou chodbou, osvětlenou tlumeným světlem, na jejímž konci vyšel tajnými dvířky na tajné schody, vedoucí do zahrady paláce San-Réal. Mulat ho opatrně vedl dlouhou lipovou alejí, jež ústila k malé brance, vedoucí do ulice, té doby opuštěné. De Marsay všeho si dobře povšiml, vůz ho očekával; tentokrát ho mulat neprovázel, a ve chvíli, kdy Henri vystrčil z dvířek hlavu, aby ještě jednou spatřil zahradu a palác, setkal se s bílými očima Christemia, s nímž vyměnil pohled. S obou stran byla to provokace, vyzvání, vypovězení války divochů, souboje, kde přestávají obyčejné zákony, kde zrada

nebo záludnost jsou dovolenými prostředky. Christemio věděl, že Henri přísahal smrt Paquitě. Henri věděl, že Christemio ho chce zabít dříve, než on by mohl zabít Paquitu. Oba si podivuhodně rozuměli.

- Dobrodružství stává se dosti zajímavě složitým, řekl si Henri.

- Kam jede pán? otázal se kočí. De Marsay dal se zavést k Paulovi de Manerville.

Více než týden byl Henri mimo dům, aniž kdo věděl, co po ten čas dělal a kde se zdržoval. Toto zmizení zachránilo ho před zuřivostí mulatovou a bylo příčinou záhuby ubohé bytosti, která vložila veškerou svou naději v onoho, jehož milovala tak, jako nikdy žádný tvor na tomto světě nemiloval.

Posledního dne onoho týdne, k jedenácté večer, Henri přijel v povoze k malé brance zahrady paláce San-Réal. Provázeli ho tři mužové. Kočí byl patrně jedním z jeho přátel, neboť se vztyčil na svém sedadle jako muž, který chce jako pozorná hlídka naslouchati nejmenšímu hluku. Jeden z ostatních tří zůstal před brankou na ulici; druhý setrval v zahradě, opřen o zeď; poslední, jenž držel v ruce svazek klíčů, provázel Marsaye.

- Henri, řekl průvodce, jsme zrazeni.

- Kým, milý Ferragus?

- Nespí všichni, odvětil náčelník Hltavců: rozhodně kdosi z domu ani nepil, ani nejedl. Počkej, viz ono světlo.

- Máme plán domu, odkud přichází?

- Nepotřebuji plánu, abych to věděl, odvětil Ferragus: pochází z markýzina pokoje.

- Ah! zvolal de Marsay. Vrátila se asi dnes z Londýna. Ta žena mi vezme vše, i mou pomstu! Ale jestli mne předešla, milý Gratiene, vydáme ji spravedlnosti.

- Slyš! vše je odbyto, řekl Ferragus Henriovi.

Oba přátelé napíali sluch a postřehli oslabené výkřiky, které by tygry dojaly.

- Tvá markýza nepomyslela na to, že zvuky budou vystupovati komínem krbu, řekl náčelník Hltavců se smíchem kritika, který má radost, že odkryl chybu v krásném díle.

- Pouze my dovedeme vše předvídati, řekl Henri. Počkej na mne, půjdu se podívat, co se nahoře děje, abych poznal způsob, jímž řeší své manželské spory. Přísám Bůh, myslím, že ji pomalounku peče.

De Marsay vyběhl pružně na schody, jež znal, a poznal cestu k boudoiru. Když otevřel dveře, zachvěl se proti své vůli, jako se zachvěje nejdohodlanější muž při pohledu na prolitou krev. Divadlo, jež se naskytlo jeho zrakům, mělo proň ostatně více než jednu příčinu úžasu. Markýza byla žena: zosnovala svou pomstu s onou dokonalostí v úskočnosti, jaká vyznačuje slabé živočichy.

Zastírala svůj hněv, aby nabyla jistoty o zločinu, než ho ztrestá.

- Příliš pozdě, miláčku! řekla umírající Paquita, jejíž mdlé oči se otočily k Marsayovi.

Dívka se zlatýma očima dodýchala, zatopena krví.

Plápol všech světél, jemná voňavka, kterou bylo cítiti, jistý nepořádek, v němž oko v lásce šťastného muže nutně rozeznalo šílenství, společná všem vášním, zvěstovaly, že markýza vyšetřovala znalecky vinnici. Tato bílá komnata, v níž se krev tak dobře jevila, prozrazovala dlouhý zápas.

Ruce Paquitiny byly otištěny na polštářích. Všude se zachycovala života, všude se bránila a všude byla ranami zasahována. Celé cary žlábkovaných čalounů byly vyrvány jejíma zakrvácenýma rukama, které nepochybně dlouho zápasily.

Paquita patrně snažila se vyšplhati ke stropu. Její bosé nohy byly vyznačeny podél divanového opěradla, po němž asi běhala. Její tělo, roztrhané ranami dýky katovy, hlásalo, s jakou zuřivostí hájila života, který jí Henri učinil tak drahým. Ležela na zemi a když umírala, zakousla se do svalů na ohbí nohy paní de San-Réal, která držela v ruce krví zbrocenou dýku. Markýza měla vytrhané vlasy, byla pokryta kousnutími, z nichž některá krvácela, a její roztrhaný šat připouštěl, že ji bylo viděti polonahou, s poškrábanými prsy. Byla takto vznešená. Její chtivá a divoká hlava dýchala vůni krve. Její udýchaná pootevřená ústa a nozdry nedostačovaly jejím vdechům. Některá zvířata, když se rozzuří, vrhnou se na svého nepřítele, usmrtí ho, a klidná ve svém vítězství zdají se, že všeho zapomněla. Jiná opět obíhají svou oběť a hlídají ji v bázni, aby jim nikdo jí nepřišel vzíti, a podobni Homerovu Achillu devětkrát objíždějí Tróju, vlekouce svého nepřítele za nohy. Taková byla markýza. Neviděla Henriho. Poprvé věděla, že je příliš sama, aby se bála svědků; pak byla příliš opojena horkou krví, příliš prodchnuta

zápasem, příliš vzrušena, než aby viděla i celou Paříž, kdyby byla Paříž utvořila kruh kolem ní. Nebyla by cítila blesku, ba neslyšela ani posledního vzdechu Paquitina, a byla přesvědčena, že ji mrtvá ještě slyší.

- Umři bez zpovědi! řekla jí; táhni do pekla, nevděčná obludo; nepatří nikomu již než daemonu. Za krev, kterou jsi dala jemu, dluhuješ mi svou všechnu! Umři, umři, vytrp tisícero smrt, byla jsem příliš dobrá, pouze v jediné chvíli jsem tě zabila, a byla bych chtěla ti dáti okusiti všechny bolesti, jež mi odkazuješ. Budu žít! žítí nešťastná, jsem omezená na pouhou lásku k Bohu!

Pozorovala ji.

- Je mrtva, řekla si po přestávce, vzpomínávající se náhle. Mrtva, ah! zemru bolestí.

Markýza chtěla se vrhnouti na pohovku, sklíčena zoufalstvím, jež jí odnímal hlas, a tento pohyb způsobil, že spatřila Henriho de Marsay.

- Kdo jsi? řekla a běžela proti němu s napřaženou dýkou.

Henri jí zadržel ruku a mohli se tak oba pozorovati tvář v tvář. Hrozný úžas způsobil, že krev jim kolovala v žilách a že třásli se na nohou jako ulekaní koně. Vskutku dva Ménechmové nemohli se více sobě podobati. Řekli si vzájemně totéž slovo.

- Lord Dudley byl jistě vaším otcem?

Oba sklonili přisvědčivě hlavu.

- Byla věrna krvi, řekl Henri, ukazuje na Paquitu.

A byla také tak nevinná, jak jen možno, pokračovala Margarita Eufemia Porrabérilová, jež se vrhla s výkřikem zoufalství na Paquitino tělo. Ubohá dívko! ah! chtěla bych tě vzkřísiti! Ukřivdila jsem ti, odpusť mi, Paquito. Jsi mrtvá a já žiji, já. Jsem nejnešťastnější.

Té chvíle objevila se hrozná postava Paquitiny matky.

- Chceš mi říci, žeš mi jí neprodala, abych ji zabila, vykřikla markýza. Vím, proč vylézáš ze svého brlohu. Zaplatím ti ji dvakrát. Mlč.

Šla a vzala měšec zlata z ebenové skříně a pohrdlivě ho hodila k nohám stařeniným. Zvuk zlata měl moc narýsovat úsměv na nehybných rysech Gruzinciných.

- Přicházím v čas pro tebe, sestro, řekl Henri. Spravedlnost tě bude hledati...

- Nikoliv, odpověděla markýza. Jediná osoba, jež mohla žádati účty za tuto dívku, Christemio, jest mrtva.

- A tato matka, tážal se Henri, ukazuje na stařenu, nebude na tobě věčně vydíratí?

- Jest z krajů, kde ženy nejsou bytostmi, ale věcmi, s nimiž si dělá, co kdo chce, jsou prodávány a kupovány, zabíjeny, a slouží zkrátka rozmarům, jako vy zde užíváte svého nábytku. Ostatně má vášeň, jež vítězí nad všemi ostatními a jež by byla vyhladila mateřskou lásku, kdyby svou dceru byla milovala; vášeň...

- Jakou? řekl živě Henri, přerušiv svou sestru.

- Hru, před níž tě Bůh chraň! odpověděla markýza.

Ale jak si pomůžeš, řekl Henri, ukázav na *Dívku se zlatýma očima*, abys zahladila stopy tohoto rozmaru, kterého by spravedlnost ti nepominula?

- Mám její matku, odpověděla markýza, ukazujíc na starou Gruzinku, které dala znamení, aby zůstala.

- Uvidíme se opět, řekl Henri, který pomýšlel na nepokoj svých přátel a cítil, že je nutno, aby odešel.

- Nikoliv, bratře pravila, neuvidíme se již nikdy. Vráť se do Španěl a vstoupím do kláštera los Dolores.

- Jsi dosud příliš mladá, příliš krásná, řekl Henri, vzav ji do náručí a dav jí polibek.

- S Bohem, řekla, nic nás neutěší nad ztrátou toho, co nám připadalo nekonečným.

Osm dní později potkal Paul de Manerville Marsaye v Tuileriích na terrasse des Feuillants.

- Nuže! kam se poděla naše krásná DÍVKA SE ZLATÝMA OČIMA, veliký zločince?

- Je mrtva.

- Příčina smrti?

- Prsa.

---

[1] vrabec